

Facultade de Ciencias da Educación

Presentación da Facultade

A Facultade de Educación é a escola de escolas: unha institución pública ao servizo de todas as persoas interesadas na mellora continua da educación e dos servizos sociais. Trátase dun centro universitario que se asenta sobre a historia dos centros de formación de mestres/as, educadores/as sociais e traballadores/as sociais, pero tamén sobre a historia do ensino e dos servizos sociais.

É unha facultade, polo tanto, que tenta incorporar todos os medios técnicos posibles, pero sen renunciar a un pasado que se constrúe sobre o esforzo colectivo dos profesionais e da cidadanía.

Os cambios respecto ao presente son considerables. Pero hai algo que unha facultade de educación debe contribuír a que se manteña: o espírito solidario dos veciños/as e a percepción da escola como propia, como asunto da comunidade.

Agardo que as persoas que elixen esta facultade para realizar os seus estudos teñan esa mentalidade de pertenza a un grupo que constrúe o futuro colectivo da educación e dos servizos sociais.

A oferta educativa para o próximo curso no Centro é:

Catro títulos de Grao:

- GRADO EN EDUCACIÓN INFANTIL
- GRADO EN EDUCACIÓN PRIMARIA
- GRADO EN EDUCACIÓN SOCIAL
- GRAO EN TRABALLO SOCIAL

Catro títulos de Máster:

- Master en Dificultades de Aprendizaxe e procesos cognitivos
- Master en Intervención Multidisciplinar na Diversidade en Contextos Educativos
- Master en Investigación Psicosocioeducativa con Adolescentes en Contextos Escolares
- Master en Profesorado de Secundaria Obrigatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino dos Idiomas (especialidades de Orientación, Xeografía, Historia, Humanidades, Matemáticas e Tecnoloxía) Por outra banda, durante os últimos anos, a Facultade de Empresariais e Turismo, potenciou, de forma considerable a participación dos estudantes en programas de mobilidade.

Para obter máis información visita a nosa páxina web

<http://webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php>

Equipo Decanal

O Equipo Decanal está composta polos seguintes membros:

Decana:

Dª María del Mar García Señorán

Vicedecanos/as:

D. Ramón Ángel Fernández Sobrino

Dª María del Carmen Ricoy

D. Xosé Manuel Cid Fernández

D.ª María del Pino Díaz Pereira

Secretario:

D. Antonio González Fernández

Localización

LOCALIZACIÓN DA FACULDADE.

Dirección postal:

Facultade de Ciencias da Educación

R/. Doctor Temes, s/n 32004 Ourense

A Facultade de Ciencias da Educación atópase no denominado Edificio Facultades ou Edificio de Ferro, contando ademais con outros espazos docentes situados nos pavillóns 1 e 2.

Directorio telefónico:

Conserxería: 988 387 101

Secretaría alumnado Graos : 988-387-168, 98- 387-194, 988-36-890

Secretaría alumnado Mestrados: 988 368 893

Decanato: 988-387-159

Correo electrónico:

Secretaría alumnado: secexbo@uvigo.es

Secretaría Decanato: sdexbo@uvigo.es

Grao en Educación Primaria

Materias

Curso 2

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
O05G120V01301	Aprendizaxe e desenvolvemento da motricidade na educación primaria	1c	6
O05G120V01302	Ciencias experimentais	1c	6
O05G120V01303	Lingua española	1c	6
O05G120V01304	Matemáticas e a súa didáctica I	1c	6
O05G120V01305	Xeografía	1c	6
O05G120V01401	Didáctica das artes plásticas e visuais	2c	6
O05G120V01402	Didáctica das ciencias experimentais I	2c	6

O05G120V01403	Expresión e linguaxe musical	2c	6
O05G120V01404	Lingua galega	2c	6
O05G120V01405	Matemáticas e a súa didáctica II	2c	6

DATOS IDENTIFICATIVOS**Aprendizaxe e desenvolvemento da motricidade na educación primaria**

Materia	Aprendizaxe e desenvolvemento da motricidade na educación primaria			
Código	O05G120V01301			
Titulación	Grao en Educación Primaria			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	1c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Didácticas especiais			
Coordinador/a	Reguera López de la Osa, Xoana			
Profesorado	Reguera López de la Osa, Xoana			
Correo-e	xreguera@uvigo.es			
Web	http://educacion-ou.webs.uvigo.es/			
Descrición xeral	Nesta materia abórdase o desenvolvemento e a aprendizaxe da motricidad entre os 6 e 12 anos. A motricidad desempeña un papel importante no desenvolvemento e aprendizaxe xeral do neno/a e ten repercusións na calidade de vida das persoas adultas, polo que é fundamental coñecer o proceso de desenvolvemento e aprendizaxe motora nesta etapa educativa.			

Competencias

Código	
B1	Coñecer as áreas curriculares da Educación Primaria, a relación interdisciplinar entre elas, os criterios de avaliación e o corpo de coñecementos didácticos ao redor dos procedementos de ensino e aprendizaxe respectivos
B2	Deseñar, planificar e avaliar procesos de ensino e aprendizaxe, tanto individualmente como en colaboración con outros docentes e profesionais do centro
B4	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade e que atendan á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos que conformen os valores da formación cidadá
B5	Fomentar a convivencia na aula e fóra dela, resolver problemas de disciplina e contribuir á resolución pacífica de conflitos. Estimular e valorar o esforzo, a constancia e a disciplina persoal nos estudantes
B6	Coñecer a organización dos colexios de educación primaria e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento. Desempeñar as funcións de tutoría e de orientación cos estudantes e as súas familias, atendendo as singulares necesidades educativas dos estudantes. Asumir que o exercicio da función docente ha de ir perfeccionándose e adaptándose aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida
B7	Colaborar cos distintos sectores da comunidade educativa e do contorno social. Asumir a dimensión educadora da función docente e fomentar a educación democrática para unha cidadanía activa
B8	Manter unha relación crítica e autónoma respecto dos saberes, os valores e as institucións sociais públicas e privadas
B9	Valorar a responsabilidade individual e colectiva na consecución dun futuro sustentable
B10	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente. Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovelas entre os estudantes
B11	Coñecer e aplicar nas aulas as tecnoloxías da información e da comunicación. Discernir selectivamente a información audiovisual que contribúa ás aprendizaxes, á formación cívica e á riqueza cultural
B12	Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación primaria e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos
C1	Comprender os procesos de aprendizaxe relativos ao período 6-12 no contexto familiar, social e escolar
C2	Coñecer as características destes estudantes, así como as características dos seus contextos motivacionais e sociais
C5	Coñecer as propostas e desenvolvementos actuais baseados na aprendizaxe de competencias
C6	Identificar e planificar a resolución de situacións educativas que afectan a estudantes con diferentes capacidades e distintos ritmos de aprendizaxe
C7	Analizar e comprender os procesos educativos no aula e fóra dela relativos ao período 6-12
C8	Coñecer os fundamentos da Educación Primaria
C13	Promover o traballo cooperativo e o traballo e esforzo individuais
C16	Deseñar, planificar e avaliar a actividade docente e a aprendizaxe no aula
C42	Desenvolver e avaliar contidos do currículo mediante recursos didácticos apropiados e promover as competencias correspondentes nos estudantes
C57	Comprender os principios que contribúen á formación cultural, persoal e social desde a educación física
C58	Coñecer o currículo escolar da educación física
C59	Adquirir recursos para fomentar a participación ao longo da vida en actividades deportivas dentro e fóra da escola
C60	Desenvolver e avaliar contidos do currículo mediante recursos didácticos apropiados e promover as competencias correspondentes nos estudantes

C61	Adquirir un coñecemento práctico do aula e da xestión da mesma
C62	Coñecer e aplicar os procesos de interacción e comunicación no aula e dominar as destrezas e habilidades sociais necesarias para fomentar un clima de aula que facilite a aprendizaxe e a convivencia
C63	Controlar e facer o seguimento do proceso educativo e en particular o de ensino-aprendizaxe mediante o dominio das técnicas e estratexias necesarias
C65	Participar na actividade docente e aprender a saber facer, actuando e reflexionando desde a práctica
D2	Capacidade de organización e planificación
D3	Comunicación oral e escrita na lingua materna
D5	Coñecemento de informática relativos ao ámbito de estudo
D6	Capacidade de xestión da información
D7	Resolución de problemas
D8	Toma de decisións
D9	Traballo en equipo
D10	Traballo nun equipo de carácter interdisciplinar
D12	Habilidades nas relacións interpersoais
D14	Razoamento crítico
D15	Compromiso ético
D16	Aprendizaxe autónoma
D17	Adaptación a novas situacións
D18	Creatividade
D19	Lideranza
D20	Coñecemento doutras culturas e costumes
D21	Iniciativa e espírito emprendedor
D22	Motivación pola calidade
D23	Sensibilidade por temas medioambientais

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
Adquirir recursos e estratexias para a intervención óptima no proceso de aprendizaxe do desenvolvemento motor	B5 B6 B7 B9 B10 B11 B12	C1 C5 C6 C7 C8	D2
Comprender o proceso de aprendizaxe e desenvolvemento motor de 6 a 12 anos	B1	C1 C2 C5 C7	
Adquirir recursos necesarios para o deseño de tarefas acordes co nivel de desenvolvemento motor	B2	C2 C16 C42 C57 C58 C59 C60 C61 C62 C63 C65	
Coñecer e aplicar instrumentos de avaliación do desenvolvemento motor		C2 C6 C7 C61 C63	
Concienciar da diversidade na aula e da necesidade de atención personalizada en función da capacidade	B4 B8		
Traballar en equipo		C13	D7 D8 D9 D10 D12 D18 D19

Mellorar a capacidade organizativa e de planificación no grupo e a capacidade creativa para afrontar diversas solucións ante o mesmo problema e adaptarse a situación en cada momento.

B4

D3
D5
D6
D7
D12
D14
D15
D16
D17
D18
D20
D21
D22
D23

Contidos

Tema	
Desenvolvemento e aprendizaxe motor	Conceptos xerais e modelos explicativos: comportamento motor, aprendizaxe motor e desenvolvemento motor.
Desenvolvemento cualitativo da motricidade	Cualidades perceptivo-motrices e coordinativas. Habilidades motrices básicas. Avaliación perceptivo-motora e identificación de trastornos do desenvolvemento.
Desenvolvemento cuantitativo da motricidade	Crecemento físico e cualidades físicas. Instrumentos de avaliación e criterios xerais de intervención.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	1.5	0	1.5
Lección maxistral	15	27	42
Traballos de aula	5	12.5	17.5
Prácticas de laboratorio	21	42	63
Presentacións/exposicións	6	12	18
Probas de tipo test	2	2	4
Cartafol/dossier	2	2	4

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Trátase de actividades co obxectivo de motivar para a materia e comprender o interese desta na súa formación: lectura de artigos e debate.
Lección maxistral	Exposición dos contidos básicos da materia utilizando recursos tecnolóxicos presentes na aula.
Traballos de aula	O alumnado realizará diferentes exercicios relacionados cos contidos (mapas conceptuais, deseño de follas de observación, estudo de casos...)
Prácticas de laboratorio	Aplicación dos contidos teóricos a situacións prácticas, co fin de adquirir habilidades e procedementos relacionados con situacións de aprendizaxe propios da materia.
Presentacións/exposicións	Exposición ante os compañeiros da resolución de problemas expostos no laboratorio (deseño de actividades, aplicación de instrumentos...).

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Prácticas de laboratorio	Todas as dúbidas, consultas ou achegas contarán co apoio das docentes ben durante as horas presenciais, ben en horarios de tutorías (consultar web facultade)
Traballos de aula	Todas as dúbidas, consultas ou achegas contarán co apoio das docentes ben durante as horas presenciais, ben en horarios de tutorías (consultar web facultade)

Avaliación

Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
------------	---------------	---------------------------------------

Presentacións/exposicións	Avaliarase a elaboración e exposición dunha proposta de intervención de estimulación e aprendizaxe motor en base aos resultados acadados a través dos test de estudados.	20	B1 B2 B4 B8	C1 C2	D2 D7 D9 D12 D18
Probas de tipo test	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos...). Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades	40		C1 C2	
Cartafol/dossier	Elaborarase un informe por cada unha das prácticas realizadas (10%). Presentación en formato póster dun dos tópicos que constitúen o programa de prácticas (30%).	40	B1 B2 B4	C1	D2 D12 D18

Outros comentarios sobre a Avaliación

Para superar a materia é imprescindible alcanzar o 50% en cada apartado da avaliación.

Para optar a avaliación continua e formativa da materia será imprescindible asistir a máis do 80% das clases teóricas e prácticas.

Para os alumnos non asistentes ou que non alcanzan o 80% da asistencia, o valor da proba de competencias teóricas será o 40 %. Ademais entregará os informes das prácticas realizadas ao longo do curso e realizará unha proba de competencias prácticas, ambos terán un peso do 60% sobre a calificación final.

De non ter superada a materia na primeira convocatoria, as competencias non adquiridas serán avaliadas na convocatoria de xuño-xullo.

As datas oficiais dos exames poden consultarse na web da facultade <http://webs.uvigo.es/educacion-ou/> no espazo "datas exames".

É importante a participación nas primeiras sesións da materia para comprender o proceso do seu desenvolvemento. Toda a información necesaria para superar a materia atópase na plataforma TEMA a disposición dos alumnos/as.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Castañer, M., & Camerino, O., **Manifestaciones básicas de la motricidad.**, Universidad de Lleida, 2006

Bruininks, R.H., **Bruininks-Oseretsky test of motor proficiency**, 2nd. ed., Evaluación de Pearson, 2005

Fernández, E., Gardoqui, M. L., & Sánchez, F., **Evaluación de las habilidades motrices básicas.**, Inde, 2007

Henderson, S.E., Sugden, D.A., & Barnett, A.L., **MABC-2 Batería de Evaluación del Movimiento para Niños- 2.**, PsychCorp, 2012

Ruiz, J., **Desarrollo motor y actividades físicas**, Gymnos, 1987

Bibliografía Complementaria

Mayolas, M.C., **Un nuevo test de valoración de medida de la lateralidad para los profesionales de educación física**, 71, 14-22, 2003

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Educación física e a súa didáctica na educación primaria/O05G120V01601

Outros comentarios

Os contidos desenvolvidos nesta materia constitúen o fundamento da materia de educación Física en Educación Primaria, que se desenvolverá no próximo curso. Ambas materias contribúen a adquirir un perfil para a intervención a través da motricidade e tamén para a interrelación con outras áreas, como a Expresión Musical ou a Expresión Plástica.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Ciencias experimentais				
Materia	Ciencias experimentais			
Código	O05G120V01302			
Titulación	Grao en Educación Primaria			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	1c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Química analítica e alimentaria			
Coordinador/a	de la Montaña Miguélez, Julia María Dolores			
Profesorado	de la Montaña Miguélez, Julia María Dolores Prieto Lage, Miguel Ángel Rodríguez Amado, Isabel			
Correo-e	jmontana@uvigo.es			
Web	http://webs.uvigo.es/educacion-ou/			
Descrición xeral	Nesta materia, estudaranse os principios básicos e as leis fundamentais das ciencias experimentais, de maneira que o alumno adquira a formación necesaria neste ámbito, para o exercicio da súa actividade profesional.			
	O seu contido desenvolverase considerando os máis cotiáns feitos e fenómenos da nosa contorna, orientando ao alumno, á formulación e resolución de problemas asociados coas ciencias á vida cotiá.			

Competencias

Código	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Coñecer as áreas curriculares da Educación Primaria, a relación interdisciplinar entre elas, os criterios de avaliación e o corpo de coñecementos didácticos ao redor dos procedementos de ensino e aprendizaxe respectivos
B2	Diseñar, planificar e avaliar procesos de ensino e aprendizaxe, tanto individualmente como en colaboración con outros docentes e profesionais do centro
B3	Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e plurilingües. Fomentar a lectura e o comentario crítico de textos dos diversos dominios científicos e culturais contidos no currículo escolar
B4	Diseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade e que atendan á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos que conformen os valores da formación cidadá
B5	Fomentar a convivencia na aula e fóra dela, resolver problemas de disciplina e contribuír á resolución pacífica de conflitos. Estimular e valorar o esforzo, a constancia e a disciplina persoal nos estudantes
B6	Coñecer a organización dos colexios de educación primaria e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento. Desempeñar as funcións de tutoría e de orientación cos estudantes e as súas familias, atendendo as singulares necesidades educativas dos estudantes. Asumir que o exercicio da función docente ha de ir perfeccionándose e adaptándose aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida
B7	Colaborar cos distintos sectores da comunidade educativa e do contorno social. Asumir a dimensión educadora da función docente e fomentar a educación democrática para unha cidadanía activa
B8	Manter unha relación crítica e autónoma respecto dos saberes, os valores e as institucións sociais públicas e privadas
B9	Valorar a responsabilidade individual e colectiva na consecución dun futuro sustentable
B10	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente. Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promova entre os estudantes
B11	Coñecer e aplicar nas aulas as tecnoloxías da información e da comunicación. Discernir selectivamente a información audiovisual que contribúa ás aprendizaxes, á formación cívica e á riqueza cultural
B12	Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación primaria e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos
C25	Comprender os principios básicos e as leis fundamentais das ciencias experimentais (Física, Química, Biología e Xeoloxía)
C26	Coñecer o currículo escolar destas ciencias

C27	Suscitar e resolver problemas asociados coas ciencias á vida cotiá
C28	Valorar as ciencias como un feito cultural
C29	Recoñecer a mutua influencia entre ciencia, sociedade e desenvolvemento tecnolóxico, así como as condutas cidadás pertinentes, para procurar un futuro sostenible
C30	Desenvolver e avaliar contidos do currículo mediante recursos didácticos apropiados e promover a adquisición de competencias básicas nos estudantes
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D3	Comunicación oral e escrita na lingua materna
D4	Coñecemento de lingua estranxeira
D5	Coñecemento de informática relativos ao ámbito de estudo
D6	Capacidade de xestión da información
D7	Resolución de problemas
D8	Toma de decisións
D9	Traballo en equipo
D10	Traballo nun equipo de carácter interdisciplinar
D11	Traballo nun contexto internacional
D12	Habilidades nas relacións interpersoais
D13	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
D14	Razoamento crítico
D15	Compromiso ético
D16	Aprendizaxe autónoma
D17	Adaptación a novas situacións
D18	Creatividade
D19	Lideranza
D20	Coñecemento doutras culturas e costumes
D21	Iniciativa e espírito emprendedor
D22	Motivación pola calidade
D23	Sensibilidade por temas medioambientais

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
1. Comprender os principios básicos e as leis fundamentais das ciencias experimentais e adquirir os contidos actitudinais e procedimentais (observar, experimentar, describir, anticipar, argumentar, etc), propios destas ciencias.	A1	B8	C25	D1
	A2	B9	C30	D2
	A3	B10		D3
	A5	B11		D4
				D5
				D6
				D7
				D8
				D9
				D10
				D11
				D12
				D14
				D15
				D16
				D22
2. Coñecer o currículo escolar destas ciencias.	A5	B1	C26	
		B2		
		B3		
		B4		
		B6		
		B7		
3. Expor e resolver problemas asociados coas ciencias á vida cotiá.	A2	B8	C25	D3
	A3		C27	D6
			C28	D8
			C29	D9
				D17
				D19
				D23

4. Valorar as ciencias como un feito cultural, recoñecendo a mutua influencia entre ciencia, sociedade e desenvolvemento tecnolóxico, así como as condutas cidadás pertinentes, para procurar un futuro sostible.

A3 B5 C28 D1
B9 C29 D13
B12 D15
D18
D20
D21
D22
D23

7-Organizar e xestionar estruturas e procesos de participación e acción comunitaria.

7-Organizar e xestionar estruturas e procesos de participación e acción comunitaria.

Contidos

Tema	
1. As Ciencias Experimentais. Ciencia -Tecnoloxía -Sociedade	1.1. As Ciencias experimentais. 1.2. Evolución e estado actual. 1.3 Interacción Ciencia - Tecnoloxía -Sociedade
2. Metodoloxía científica	2.1. O método científico. 2.2. Magnitudes e medidas. Expresión de datos numéricos. 2.3. Linguaxe científica
3. A materia e a súa diversidade na Natureza	3.1. Clases e propiedades da materia 3.2. Estados de agregación. 3.3. Sistemas diversos
4. Materia e enerxía	4.1. Forzas e magnitudes relacionadas coa forza. 4.2. Clases e formas de transferencia de enerxía. Fontes de enerxía. 4.3. Diversas interaccións da materia coa enerxía: cambios físicos e cambios químicos
5. Máquinas e tecnoloxías	5.1. Fundamento de distintas máquinas. 5.2. Os novos materiais e a tecnoloxía

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	15	46	61
Resolución de problemas	15	0	15
Prácticas de laboratorio	15	0	15
Presentacións/exposicións	2	10	12
Traballo tutelado	3	40	43
Actividades introdutorias	2	0	2
Probas de resposta curta	2	0	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Resolución de problemas	Actividade na que se formulan problema e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno debe desenvolver as solucións adecuadas ou correctas mediante a exercitación de rutinas, a aplicación de fórmulas ou algoritmos, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados. Adóitase utilizar como complemento da lección maxistral
Prácticas de laboratorio	Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas e de adquisición de habilidades básicas e procedimentais relacionadas coa materia obxecto de estudo. Desenvólvense en espazos especiais con equipamento especializado (laboratorios científico-técnicos, de idiomas, etc).
Presentacións/exposicións	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo de xeito individual ou en grupo.
Traballo tutelado	O estudante, de xeito individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Xeneralmente trátase dunha actividade autónoma de/dos estudante/s que inclúe a procura e recolleita de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción.
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Resolución de problemas	Tempo dedicado a resolver dúbidas sobre contidos, traballos e prácticas sobre a materia

Prácticas de laboratorio	Tempo dedicado a resolver dúbidas sobre contidos, traballos e prácticas sobre a materia
Traballo tutelado	Tempo dedicado a resolver dúbidas sobre contidos, traballos e prácticas sobre a materia

Avaliación						
	Descrición	Cualificación		Resultados de Formación e Aprendizaxe		
Prácticas de laboratorio	Asistencia (esixírase un 85% de asistencias), actitude e traballo no laboratorio. Cuestionarios de practicas de laboratorio.	20	A2	B2 B10	C25 C26 C27 C29	D1 D2 D5 D6 D7 D8 D9 D10 D12 D14 D16 D22 D23
Traballo tutelado	Calidade do traballo e da súa exposición. Valorácese a resolución dos casos prácticos e problemas expostos na aula	30		B1 B2 B3 B4 B5 B6 B7 B8 B9 B11 B12	C28 C29 C30	D1 D2 D3 D4 D5 D6 D7 D8 D9 D10 D11 D12 D13 D14 D15 D16 D17 D18 D19 D20 D21 D22 D23
Probas de resposta curta	Realízase un exame no que o alumno deberá de contestar a unha serie de preguntas curtas relacionadas cos contidos da materia. Para a superación da materia deberá de alcanzar unha puntuación de 5 sobre 10.	50	A2		C25	D3 D7 D14 D16

Outros comentarios sobre a Avaliación

Para poder acollerse á avaliación continua será necesario asistir ás sesións lectivas de aula-laboratorio nun 85% do tempo presencial, cun aproveitamento idóneo.

Para superar a materia é necesario alcanzar en cada un dos apartados que se valoran unha puntuación mínima do 50% e a presentación dun traballo práctico cunha temática relacionada coa materia.

Aqueles estudantes que non poidan asistir ás sesións lectivas de aula-laboratorio, terán que falar coa profesora ao comezo de curso, para concretar o traballo práctico obrigatorio que terán que presentar. En tal caso, o criterio de avaliación será: traballo práctico individual ata 30% e exame final ata 70%.

No exame final, suscítanse cuestións cuxo grado de dificultade é semellante ao das consideradas no traballo de aula e de laboratorio.

1ª Convocatoria: A nota final obtense pola suma porcentual de cada unha das cualificacións dos traballos de aula, prácticas

de laboratorio e probas de resposta curta. En todo caso será necesario alcanzar unha cualificación mínima de aprobado en cada un dos apartados establecidos. De non ter superada a materia, as competencias non adquiridas serán avaliadas na convocatoria de xullo.

2ª Convocatoria: Aqueles alumnos que superen algunha das partes que se avalian, gardaráselles a nota que será sumada e ponderada á que obteñan no apartado que se evalúe nesta segunda convocatoria.

As datas oficiais dos exames poden consultarse na web da facultade no espazo "datas exames 2016-17".

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Catala Mireia, **las ciencias en la escuela. Teoría y practicas**, Laboratorio educativo, 2002

Chang R, **Química**, MacGrawHill InterAmericana, 2001

Izquierdo, Merce, **Química en infantil y primaria.**, Grao, 2012

Perales Palcio, FJ ;Jose María Garrido y Mercedes Galdon Delgado, **Ciencia para educadores**, Prentice-Hall, 2008

Bibliografía Complementaria

Baker, J., **50 Cosas que hay que saber sobre Física.**, Ariel, 2009

Domenech, X y Peral, J, **Química Ambiental de sistemas terrestres.**, Reverte, 2006

Emsley, J, **Moléculas en una exposición. Retratos de materiales interesantes en la vida cotidiana.**, Ediciones Península,, 2000

Fernández Panadero J., **¿ Por qué el cielo es azul ? La Ciencia para todos.**, Paginas de Espuma, 2004

Fisher, Len., **Como mojar una galleta: la ciencia en la vida cotidiana.**, , Debolsillo, 2004

Moreno,R. y Cano, L., **Experimentos para todas las edades.**, Rialp, 2008

Pinto Cañon G., Martínez Ureaga, CastroA.C.M., **Química al alcance de todos.**, Pearson Education, 2006

Vinagre Arias, F, **rase una vez el aire**, Filarias,, 2003

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Didáctica das ciencias experimentais I/O05G120V01402

Didáctica das ciencias experimentais II/O05G120V01502

Educación ambiental para o desenvolvemento/O05G120V01901

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Educación: Deseño e desenvolvemento do currículo da educación primaria/O05G120V01201

Outros comentarios

Esta materia complementarase coas materias obrigatorias de Didáctica das Ciencias Experimentais I, Didáctica das Ciencias Experimentais II e a materia optativa de Educación Ambiental

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Lingua española				
Materia	Lingua española			
Código	O05G120V01303			
Titulación	Grao en Educación Primaria			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	1c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Lingua española			
Coordinador/a	Fernández Bello, Pedro			
Profesorado	Fernández Bello, Pedro			
Correo-e	pfervelho@uvigo.es			
Web	http://webs.uvigo.es/educacion-ou/			
Descrición xeral	A materia de LINGUA ESPAÑOLA ten como finalidade unha aproximación teórico-práctica ao estudo da lingua española desde un punto de vista comunicativo-textual, cultural e transversal. Dito doutro xeito, 'comprender e saber comunicar' son saberes prácticos que han de apoiarse no coñecemento reflexivo sobre o funcionamento da linguaxe e as súas normas de uso, e implican, por unha banda, a capacidade de tomar a linguaxe como obxecto de reflexión e análise e, por outra, o coñecemento e aplicación efectiva das regras de funcionamento do sistema da lingua e das estratexias necesarias para interactuar lingüisticamente dunha maneira adecuada. A Lei Orgánica 8/2013 para a mellora da calidade educativa (LOMCE), no seu apartado sete, establece unha nova redacción para os fins da Educación Primaria na que as "destrezas básicas" lingüístico-comunicativas encabezan a enumeración: "A finalidade da Educación Primaria é facilitar aos alumnos e alumnas as aprendizaxes da expresión e comprensión oral, a lectura, a escritura, o cálculo, a adquisición das nocións básicas da cultura, e o hábito de convivencia así como". No apartado Doce 3. institúe unha avaliación individualizada a todos os alumnos e alumnas ao finalizar o terceiro curso de Educación Primaria na que se comprobará "o grao de adquisición da competencia en comunicación lingüística e da competencia matemática". Así mesmo, o apartado Trece 1. fixa unha segunda avaliación ao finalizar o sexto curso, "na que se comprobará o grao de competencia en comunicación lingüística, da competencia matemática e das competencias básicas en ciencia e tecnoloxía, así como o logro dos obxectivos da etapa". En consecuencia, o novo contexto normativo adscribe á linguaxe un papel de primacía pola transcendencia das súas dimensións transversais, xa que a lingua é un elemento constitutivo das competencias de reflexión avanzadas e un prerequisite para unha aprendizaxe dos contidos das diferentes disciplinas. Dalgunha maneira, no ANEXO I do RD 126/2014 polo que se establece o currículo básico da Educación Primaria, esta posición queda referendada no deseño do programa, de Lingua Castelá e Literatura, que, no seu primeiro parágrafo, declara que "a estruturación do pensamento do ser humano realízase a través da linguaxe, por iso é polo que esa necesidade de comprender e de expresarse sexa o mellor e o máis eficaz instrumento de aprendizaxe". En resumo, os discentes deberán adquirir sobre todo aquelas destrezas básicas que, como futuros profesionais, perfeccionarán nas clases para conseguir os obxectivos inherentes ao ensino-aprendizaxe desta materia: competencia en comunicación oral, lectura e escritura, é dicir, progreso constante na análise-interpretación e produción de textos orais e escritos. Esta especial relevancia do papel da linguaxe non prexulga o modelo teórico subxacente da concepción da lingua, xa que o modelo teórico que parece inspirar decisivamente o Real Decreto 126/2014, de educación primaria, non se despega de tópicos propios de modelos cognitivos de inspiración psicoxenética ou computacionalista, de escaso predicamento no actual deseño de currículos de excelencia. Así, non concreta o tempo diario de lectura no artigo 9.2. (coa previsible irrelevancia desta dimensión imprescindible das competencias básicas nos desenvolvementos curriculares autonómicos) e, en última instancia, devalúa perigosamente as competencias culturais ao non garantir a obrigatoriedade da educación artística (decisións insólitas nun modelo cognitivista de última xeración). En fronte, relativamente, sitúanse programas curriculares que non só converten as destrezas básicas da linguaxe no macroeixo transversal, como os currículos franceses ou noruegueses, senón que fan da "aproximación cultural" o norte da formación de docentes, como sucede no Quebec. Nos programas con primacía dos enfoques socioculturais atoparemos máis facilmente experiencias pedagóxicas características, como a pedagogía do texto ou a lectura dialogada. Guíaranos un modelo de ensino-aprendizaxe da lingua e literatura decisivamente integrador, que, ademais dun enfoque comunicativo-textual coa énfase no desenvolvemento das "destrezas básicas" e das outras dimensións transversais (xéneros de texto, tipos de discurso, funcións discursivas), quere pór o acento, con todo, nunha visión "cultural" do currículo e da lingua porque entendemos que o docente, no desempeño das súas funcións ha de actuar como profesional herdeiro, crítico e intérprete de obxectos, de saberes ou de cultura nas súas dimensións identitaria e universal. Ademais, a lingua materna (e/ou a lingua de ensino) non é só unha lingua de comunicación, senón que é un legado que nos actualiza. Aprendémola obviamente para comunicar, aínda que a aprendemos sobre todo para poder relatarnos a nós mesmos e alcanzar, cando non a creación literaria, polo menos esta forma de liberdade que é o pensamento. Para contextualizar e posibilitar o logro destes obxectivos artículase un tema introductorio ás ciencias da linguaxe e a comunicación.			

Competencias	
Código	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Coñecer as áreas curriculares da Educación Primaria, a relación interdisciplinar entre elas, os criterios de avaliación e o corpo de coñecementos didácticos ao redor dos procedementos de ensino e aprendizaxe respectivos
B2	Deseñar, planificar e avaliar procesos de ensino e aprendizaxe, tanto individualmente como en colaboración con outros docentes e profesionais do centro
B3	Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e plurilingües. Fomentar a lectura e o comentario crítico de textos dos diversos dominios científicos e culturais contidos no currículo escolar
B4	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade e que atendan á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos que conformen os valores da formación cidadá
B5	Fomentar a convivencia na aula e fóra dela, resolver problemas de disciplina e contribuir á resolución pacífica de conflitos. Estimular e valorar o esforzo, a constancia e a disciplina persoal nos estudantes
B7	Colaborar cos distintos sectores da comunidade educativa e do contorno social. Asumir a dimensión educadora da función docente e fomentar a educación democrática para unha cidadanía activa
B12	Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación primaria e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos
C43	Comprender os principios básicos das ciencias da linguaxe e a comunicación
C44	Adquirir formación literaria e coñecer a literatura infantil
C45	Coñecer o currículo escolar das linguas e a literatura
C46	Falar, ler e escribir correcta e adecuadamente nas linguas oficiais da Comunidade Autónoma correspondente
C47	Coñecer o proceso de aprendizaxe da linguaxe escrita e o seu ensino
C48	Fomentar a lectura e animar a escribir
C49	Coñecer as dificultades para a aprendizaxe das linguas oficiais de estudantes doutras linguas
C50	Afrontar situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multilingües
C52	Desenvolver e avaliar contidos do currículo mediante recursos didácticos apropiados e promover as competencias correspondentes nos estudantes
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D3	Comunicación oral e escrita na lingua materna
D7	Resolución de problemas
D9	Traballo en equipo
D10	Traballo nun equipo de carácter interdisciplinar
D11	Traballo nun contexto internacional
D12	Habilidades nas relacións interpersoais
D13	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
D14	Razoamento crítico
D15	Compromiso ético
D16	Aprendizaxe autónoma
D17	Adaptación a novas situacións
D19	Lideranza
D20	Coñecemento doutras culturas e costumes

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
1. Adquire hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma, creativa e cooperativa, e trata de promovelos nos estudantes desde a participación e o esforzo individual.	A3	B3	C50	D2
	A5	B4		D3
		B5		D9
				D10
				D12
				D13

2. Comprende e sabe interpretar os principios básicos das ciencias da linguaxe e a comunicación.	A1 A2	B1 B12	C43 C45 C49	D1 D11 D14 D15 D16
3. Coñece as bases teóricas dos currículos de excelencia educativa e é capaz dunha valoración crítica dos deseños curriculares españois.	A3	B1	C43 C45	D7 D11 D14 D15 D17 D20
4. Coñece, respecta e promove a diversidade lingüística e cultural de España e de Europa, e é capaz de contribuír á planificación e xestión críticas de tal diversidade.	A1 A2 A4	B3 B4	C49 C50	D13 D15 D20
5. Asume a comunicación lingüística como ferramenta básica de regulación da conduta e motor da resolución pacífica de conflitos na comunidade escolar.		B4 B5		D7 D12 D15 D17
6. Valora a importancia do traballo en equipo e asume a súa cota de responsabilidade.		B2 B7		D9 D10 D12 D16
7. Reflexiona e argumenta sobre a linguaxe considerada como obxecto de estudo servíndose dos conceptos da lingüística.	A2 A3 A4		C43 C44 C50 C52	D1 D12 D14 D15 D16
8. Coñece dun modo reflexivo e práctico a fonoloxía, a fonética e a ortografía da lingua española.	A1		C43 C52	D3 D7
9. Coñece e sabe usar a gramática do español.	A1		C43 C52	D1 D7 D14 D16
10. Adquire e sabe utilizar os conceptos básicos de semántica, de lexicoloxía e de lexicografía do español.	A1		C43 C46 C47 C48	D1 D7 D16
11. Profunda nas estruturas básicas da lingua española con atención especial aos aspectos expresivos e normativos relacionados co uso.	A2 A4	B3	C43 C46	D3 D12
12. Fala, le e escribe, correcta e adecuadamente, a lingua española.	A1 A4		C46 C47 C48	D3 D12 D16
13. Sabe expresarse en español con fluidez e precisión e pode facer un uso flexible do devandito idioma para fins sociais, académicos e profesionais.	A4		C46	D3 D12 D15 D16 D19
14. Integra a reflexión sobre as normas e recursos da lingua nos procesos de produción escrita e oral e na interpretación do escrito e do oral.	A2	B2 B12		D7 D16 D17
15. É capaz de interpretar e construír textos desde o respecto ás normas de xénero de discurso, de tipo de texto e e desde as esixencias de coherencia, cohesión e cunha 'elocutio' adecuada ao contexto.	A2 A4	B2		D1 D2 D3 D7 D17
16. Utiliza, se a situación o require, soportes non verbais que complementen a súa exposición (TIC, audiovisuais...).	A2 A4	B2 B12	C52	D17

Contidos

Tema

1. Introducción ás ciencias da linguaxe e a comunicación.	1.1. Definición e caracterización da linguaxe e das linguas desde as teses máis relevantes das ciencias que actualmente se ocupan da linguaxe e desde as bases teóricas que inspiran os currículos de excelencia educativa. 1.2. O estatuto da linguaxe nos textos normativos españois e os principios e pautas promovidos polas institucións da Unión Europea e do Consello de Europa, con especial atención á reflexión metalingüística desde os textos da orde do EXPOR. 1.3. A transversalidade da linguaxe. As 'destrezas básicas' e as competencias comunicativas/lingüísticas no ensino/aprendizaxe das outras disciplinas. Algúns referentes internacionalmente relevantes.
2. Semántica léxica do español e semántica textual	2.1. Semántica e significado. Os tipos de contido semántico. 2.2. A semántica léxica: As relacións léxicas, con especial atención ás relacións de oposición; os campos léxicos; discusión e análise dalgún macrocampo léxico do español (adxectivos de idade, bebidas, alimentos, vivenda...). 2.3 A semántica dos textos, con especial atención á reflexión metalingüística de <u>macrotipo de texto</u> da orde do CONTAR.
3. Gramática: Formación de Palabras e Morfosintaxe do español	3.1. Introducción á morfoloxía léxica ou Formación de Palabras en español. Aspectos básicos da derivación nominal, adxectival e verbal do español. Exercicios de aplicación. 3.2. As unidades no enunciado; clases de palabras: o substantivo e o adxectivo; o verbo e o adverbio; o sistema pronominal do español. 3.3. A estrutura do sintagma nominal: determinantes e complementos. Exercicios de aplicación e profundización. 3.4. Oración e enunciado. A estrutura xerárquica da oración. O suxeito e os complementos argumentais. O nivel dos aditamentos e o nivel periférico. Exercicios de aplicación e profundización.
4. Fonoloxía, fonética e ortografía da Lingua Española	4.1. Definición e explicación con exemplos dalgúns conceptos básicos da fonoloxía e fonética españolas (fonema, trazos distintivos, alófonos, neutralización e arquifonemas, clasificación dos sons e dos fonemas do español segundo Quilis e Martínez Celdrán). 4.2. Transcripción fonolóxica e fonética de textos (segundo Quilis, 1997).

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Titoría en grupo	4	0	4
Resolución de problemas	15	15	30
Lección maxistral	24	12	36
Traballos de aula	7	14	21
Traballo tutelado	1	30	31
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	2	12	14
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	2	12	14

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Titoría en grupo	Planificación dos traballos tutelados con indicación do guión, formato, recursos, etc.
Resolución de problemas	Preparación, realización, revisión (e eventual entrega e/ou presentación) dalgúns exercicios de aplicación/profundización, de resolución de problemas ou, no seu caso, de prácticas de análises e comentario. Así mesmo esta actividade guiada polo profesor dedicarase a orientar a interpretación adecuada dos textos comentados entregados polo profesor, resolver dúbidas sobre os textos propostos para a análise, corrixir propostas, etc.
Lección maxistral	Introdución expositivo-participativa ás cuestións globais teórico-prácticas. En cada sesión haberá para os discentes unha quenda de intervencións (opinións, preguntas, réplicas...) durante polo menos quince minutos.
Traballos de aula	Planificación, elaboración e/ou presentación de propostas de solución para cuestións complexas relacionadas cos contidos básicos do programa, desde un punto de vista práctico-teórico.
Traballo tutelado	Planificación, elaboración e revisión de traballos realizados preferentemente en grupos reducidos de 3-5 discentes co obxectivo de assimilar dun modo práctico-teórico algunhas cuestións fundamentais do programa e de mellorar algunhas competencias transversais relacionadas coa elaboración-presentación de textos. Elaboraranse, en principio, dous 'traballos académicos de materia' relacionados cos subtemas 1.2. e 2.3.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballo tutelado	Os discentes disporán de atención personalizada, tanto en horario de tutorías de despacho como nas horas de traballo en grupos reducidos. Para a realización e entrega dos traballos indicados no programa é condición necesaria a asistencia ás sesións de planificación nas horas de tutoría especializada na aula os días sinalados no cronograma e a discusión-revisión do borrador en tutoría individual/grupal e presencial. En calquera caso, todas as actividades guiadas polo profesor en horario de clase poderán ser complementadas polos discentes no horario de tutorías de despacho para resolver calquera dúbida.
Titoría en grupo	Os discentes disporán de atención personalizada, tanto en horario de tutorías de despacho como nas horas de traballo en grupos reducidos. Para a realización e entrega dos traballos indicados no programa é condición necesaria a asistencia ás sesións de planificación nas horas de tutoría especializada na aula os días sinalados no cronograma e a discusión-revisión do borrador en tutoría individual/grupal e presencial. En calquera caso, todas as actividades guiadas polo profesor en horario de clase poderán ser complementadas polos discentes no horario de tutorías de despacho para resolver calquera dúbida.
Resolución de problemas	Os discentes disporán de atención personalizada, tanto en horario de tutorías de despacho como nas horas de traballo en grupos reducidos. Para a realización e entrega dos traballos indicados no programa é condición necesaria a asistencia ás sesións de planificación nas horas de tutoría especializada na aula os días sinalados no cronograma e a discusión-revisión do borrador en tutoría individual/grupal e presencial. En calquera caso, todas as actividades guiadas polo profesor en horario de clase poderán ser complementadas polos discentes no horario de tutorías de despacho para resolver calquera dúbida.
Traballos de aula	Os discentes disporán de atención personalizada, tanto en horario de tutorías de despacho como nas horas de traballo en grupos reducidos. Para a realización e entrega dos traballos indicados no programa é condición necesaria a asistencia ás sesións de planificación nas horas de tutoría especializada na aula os días sinalados no cronograma e a discusión-revisión do borrador en tutoría individual/grupal e presencial. En calquera caso, todas as actividades guiadas polo profesor en horario de clase poderán ser complementadas polos discentes no horario de tutorías de despacho para resolver calquera dúbida.

Avaliación						
	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Resolución de problemas	Participación na preparación, realización e revisión dos exercicios de aplicación/profundización, de resolución de problemas ou de prácticas de análises e comentario.	5	A2	B2	C46	D1
			A4	B5	C48	D7
				B7	C52	D9
Lección maxistral	Valorarase a participación habitual do estudante nas sesións expositivo-participativas.	5	A1	B1	C43	D1
			A2	B2	C45	D7
			A3		C49	D9
					C50	
					C52	
Traballos de aula	Participación na elaboración e/ou presentación de propostas de solución para cuestións relativamente complexas relacionadas cos contidos básicos do programa.	5	A2	B2	C46	D1
			A3	B4	C47	D2
						D3
						D9
						D12
						D13
						D14
						D20
Traballo tutelado	Participación na planificación, elaboración e revisión dos 'traballos académicos de materia' relacionados cos subtemas 1.2. e 2.3.	25	A2	B1	C43	D1
			A3	B2	C44	D2
			A4	B3	C45	D3
			A5		C46	D7
					C47	D10
					C48	D11
					C52	D19
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	Avaliación das competencias adquiridas mediante respostas a cuestións teórico-prácticas dotadas de relevancia no programa	35	A1	B1	C43	D1
			A2		C46	D2
			A3		C48	D3
			A4		C52	D13
						D17

Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	Avaliación das competencias adquiridas na aplicación práctica dos coñecementos teóricos.	25	A2 A3	B2	C46 C47	D1 D2 D3 D7 D13 D15 D16 D17
---	--	----	----------	----	------------	--

Outros comentarios sobre a Avaliación

O primeiro día de clase entregarase a última concreción do "contrato de aprendizaxe" que establece a ficha e a guía docente mediante un cronograma no que figurarán as semanas dedicadas a cada tema, as actividades a realizar e os días das probas teóricas e prácticas coas respectivas puntuacións. Devandito cronograma quedará colgado publicamente na "cortiza" do despacho.

Así mesmo facilitaranse algúns materiais básicos e esquemas ou guías de orientación elaborados polo profesor que faciliten a comprensión e o dominio das cuestións teóricas; tamén disporán os discentes de exercicios de aplicación resoltos e de traballos de comentario de textos para que todos os alumnos matriculados na materia teñan modelos iniciais de referencia na solución das cuestións práctico-teóricas.

Os traballos tutelados, relacionados cos subtemas 1.2. e 2.3., serán elaborados en grupos reducidos (de 3-5). A extensión será de 3-6 carillas de folio (nunca poderán exceder o nove carillas). Para a realización e entrega de ambos os traballos é condición necesaria a asistencia ás sesións de planificación nas horas de tutoría especializada na aula os días sinalados no cronograma e a discusión-revisión do borrador en tutoría especializada individual e presencial. Admitiranse traballos e prácticas entregados como máximo unha semana despois do día sinalado, e cunha penalización de 0.25 puntos.

Para a avaliación, dividimos o temario en tres partes: a) introdución ás ciencias da linguaxe e a comunicación (tema 1); 2) semántica léxica do español e semántica textual (tema 2); gramática: formación de palabras, morfosintaxe e fonética-fonoloxía do español (temas 3 e 4). Ao finalizar o estudo de cada unha das tres partes poderase realizar unha proba parcial (liberatoria) con cuestións teóricas e/ou prácticas. Para presentarse á terceira proba parcial é necesario realizar algunha das dous anteriores. Dita proba parcial realizarase o día sinalado para o exame "final". Ese día, todos os discentes que seguiron o sistema de avaliación continua poderán repetir unha das dúas anteriores (aquela que mellor lle acomode para mellorar a cualificación). Os traballos son só actividades da avaliación "continua". Por iso a realización de traballos en grupo remata coa primeira convocatoria. Para mellorar, pois, a calificación dos traballos hai que proceder a unha reelaboración individual.

As alumnas e os alumnos que non poidan participar habitualmente nas sesións de teoría ou nas das clases práctico-teóricas deberán negociar co profesor actividades alternativas para conseguir a puntuación adscrita á devandita participación.

Por outra banda, todos os discentes matriculados nesta materia poderán elixir como alternativa de avaliación un exame final global con cuestións teóricas (catro puntos) e prácticas (seis puntos). Nese caso disporán dun mínimo de catro horas.

As competencias non superadas durante o cuatrimestre, poderán ser recuperadas na convocatoria de xullo, manténdose as puntuacións previamente conseguidas.

Segundo a normativa vixente, con independencia da súa asistencia ou non a clases, o alumnado gozará de condicións equivalentes de avaliación.

Na web da facultade pode consultarse día/hora/lugar do exame (apartado datas exames) .

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

- Bosque Muñoz, I., **Del arte gramatical a la competencia comunicativa**, Real Academia Española, 2008
Coseriu, E., **Principios de semántica estructural**, Gredos, 1991
Quilis, a., **Principios de fonología y fonética españolas**, Arco/Libros, 1997
RAE-Asociación de Academias de Lengua Española, **Nueva gramática básica de la lengua española**, Espasa, 2011

Bibliografía Complementaria

- Beacco, J.-C. et al., **Guide pour l'élaboration des curriculums et pour la formation des enseignants. LES DIMENSIONS LINGUISTIQUES DE TOUTES LES MATIÈRES SCOLAIRES**, Conseil de l'Europe-UPL, 2016
Beacco, J.C. et al., **Language and school subjects - Linguistic dimensions of knowledge building in school curricula**, Conseil de l'Europe-UPL, 2010
Beacco, J.C. et al., **Reading**, Conseil de l'Europe-UPL, 2009
Beacco, J.C. et al., **Writing**, Conseil de l'Europe-UPL, 2009

Cassany, D., **Enfoques didácticos para la enseñanza de la expresión escrita**, Comunicación, Lenguaje y Educación, 6, 63-80, 1990

Cassany, D. et Castellà, J. M., **Aproximación a la literacidad crítica**, Perspectiva, 28 (2), 353-374, 2010

Cerrillo Torremocha, P. C. et Cañameres Torrijos, C., **Recursos y metodología para el fomento de la lectura**, CEE Participación Educativa, 8, 76-92, 2010

Coseriu, E., **Diez tesis a propósito de la esencia del lenguaje y del significado**, Literatura y lingüística, 17, 317-331, 1999

Coseriu, E. et Loureda, O., **Lenguaje y discurso**, EUNSA, 2006

Escamilla, A., **Las competencias en la programación de aula: infantil y primaria (3-12 años)**, Graó, 2011

Gobierno de Québec, Ministère de l'Éducation, **Formación de docentes. Orientaciones. Competencias profesionales**, Bibliothèque nationale du Québec, 2004

Guitart, M. E., **Las ideas de Bruner: de la "revolución cognitiva" a la "revolución cultural"**, Educere, nº 44, 235-241, 2009

Ministerio de Educación-Instituto de Evaluación, **PISA 2009-OCDE-Informe español**, Ministerio de Educación, 2010

Montolio E. (coord.), **Manual práctico de escritura académica (3 vols.)**, Ariel, 2000

Bruner, J., **Actos de significado. Más allá de la revolución cognitiva**, Alianza Editorial, 1991[1990]

Bruner, J., **La educación, puerta de la cultura**, 3ª edición, Visor, 2000

Hébert, L., **L'analyse des textes littéraires: vingt méthodes, version 1.0., en Hébert (dir.), Signo [en ligne]**, 2013

Moreno, V., **Dale que dale a la lengua (vol. 2): propuestas para hablar y escribir textos expositivos, argumentativos, instructivos y lúdicos**, Pamela, 2008

Rastier, F., **Semántica interpretativa**, 2ª edición, Siglo XXI Editores, 2005

Martínez Celadrán, E., **El sonido en la comunicación humana (introducción a la fonética)**, Octaedro, 2003

Real Academia Española, **Nueva gramática de la lengua española (Manual)**, Espasa, 2010

Real Academia Española-Asociación de Academias de la Lengua Española, **Ortografía básica de la lengua española**, Espasa, 2012

Varela Ortega, S., **Morfología léxica: la formación de palabras**, Gredos, 2005

Cristal, D., **La revolución del lenguaje**, Alianza Editorial, 2005

Habermas, J., **Teoría de la acción comunicativa: complementos y estudios previo**, Cátedra, 1984

Verchueren, J., **Para entender la pragmática**, Gredos, 2002

Casasús, J. M. & Núñez Ladevéze, L., **Estilo y géneros periodísticos**, Ariel, 2002

Villanueva, D., **El comentario del texto narrativo**, Marenostrum, 2006

Bosque, I., **Redes. Diccionario combinatorio del español contemporáneo**, SM, 2004

Coromines, J., **DCECH. Diccionario crítico etimológico castellano e hispánico**, Gredos, 1980-1991

DRAE-2001. REAL ACADEMIA ESPAÑOLA, **Diccionario de la lengua española**, Espasa-Calpe, 2001

Seco, Manuel; Andrés, Olimpia y Gabino Ramos, **DEA. Diccionario del español actual**, Aguilar, 1999

Universidad de Salamanca, **SALAMANCA-Diccionario de la lengua española**, Santillana-Universidad de Salamanca, 1996

Zainqui, J. M., **Diccionario razonado de sinónimos y contrarios**, Editorial de Vecchi, 1997

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Educación: Fundamentos didácticos e organizativos do ensino/O05G120V01101

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Língua galega/O05G120V01404

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Educación: Deseño e desenvolvemento do currículo da educación primaria/O05G120V01201

Outros comentarios

Os discentes deberán coñecer e saber aplicar os conceptos de gramática, de introdución á análise de textos e de literatura que forman parte do currículo de secundaria. Así mesmo suponse que teñen interiorizadas as normas de ortografía e puntuación do español e que non incorren en transgresións das normas gramaticais ou léxicas do estándar. En calquera caso, indícaránselles e/ou entregarán algúns materiais para emendar posibles carencias. Así mesmo, as alumnas e os alumnos poderán utilizar as horas de tutoría presencial para resolver os problemas que poida exporlles devandito repaso

DATOS IDENTIFICATIVOS**Matemáticas e a súa didáctica I**

Materia	Matemáticas e a súa didáctica I			
Código	O05G120V01304			
Titulación	Grao en Educación Primaria			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	1c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Matemáticas			
Coordinador/a	Fernández Sobrino, Ramón Angel			
Profesorado	Fernández Sobrino, Ramón Angel			
Correo-e	ramonan@uvigo.es			
Web	http://webs.uvigo.es/educacion-ou/			
Descrición xeral	Con esta materia o estudantado adquirirá as competencias e coñecementos necesarios de matemáticas para o desenvolvemento da súa profesión.			

Competencias

Código	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Coñecer as áreas curriculares da Educación Primaria, a relación interdisciplinar entre elas, os criterios de avaliación e o corpo de coñecementos didácticos ao redor dos procedementos de ensino e aprendizaxe respectivos
B2	Diseñar, planificar e avaliar procesos de ensino e aprendizaxe, tanto individualmente como en colaboración con outros docentes e profesionais do centro
B3	Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e plurilingües. Fomentar a lectura e o comentario crítico de textos dos diversos dominios científicos e culturais contidos no currículo escolar
B4	Diseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade e que atendan á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos que conformen os valores da formación cidadá
B5	Fomentar a convivencia na aula e fóra dela, resolver problemas de disciplina e contribuir á resolución pacífica de conflitos. Estimular e valorar o esforzo, a constancia e a disciplina persoal nos estudantes
B7	Colaborar cos distintos sectores da comunidade educativa e do contorno social. Asumir a dimensión educadora da función docente e fomentar a educación democrática para unha cidadanía activa
B9	Valorar a responsabilidade individual e colectiva na consecución dun futuro sustentable
B10	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente. Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovelas entre os estudantes
B12	Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación primaria e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos
C38	Adquirir competencias matemáticas básicas (numéricas, cálculo, geométricas, representacións espaciais, estimación e medida, organización e interpretación da información, etc)
C39	Coñecer o currículo escolar de matemáticas
C40	Analizar, razoar e comunicar propostas matemáticas. Suscitar e resolver problemas vinculados coa vida cotiá
C41	Valorar a relación entre matemáticas e ciencias como un dos alicerces do pensamento científico
C42	Desenvolver e avaliar contidos do currículo mediante recursos didácticos apropiados e promover as competencias correspondentes nos estudantes
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D3	Comunicación oral e escrita na lingua materna
D6	Capacidade de xestión da información
D7	Resolución de problemas
D8	Toma de decisións

D9	Traballo en equipo
D12	Habilidades nas relacións interpersoais
D14	Razoamento crítico
D16	Aprendizaxe autónoma
D18	Creatividade
D21	Iniciativa e espírito emprendedor
D22	Motivación pola calidade

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Adquirir competencias matemáticas básicas.	A1	C38	D1	
	A2	C39	D2	
	A3	C40	D3	
	A4		D7	
	A5		D8	
			D14	
Coñecer o currículo escolar de matemáticas. Coñecer erros e dificultades que se poden presentar no proceso de ensino-aprendizaxe das matemáticas	A2	B1	C39	D1
		B2	C41	D2
		B3	C42	D3
		B4		D7
		B10		D14
Analizar, razoar e comunicar propostas matemáticas. Desenvolver a autoconfianza no uso das matemáticas, estima e o gusto por esta materia	A3	B2	C40	D1
	A4	B3		D2
		B4		D3
		B9		D7
		B10		D8
		B12		D9
				D14
				D18
				D22
Expor e resolver problemas vinculados coa vida cotiá. Saber traballar en equipo para deseñar e resolver problemas, reflexionar sobre a práctica docente e a formación permanente en matemáticas	A1	B3	C40	D1
	A2	B5	C41	D2
	A3	B7		D3
	A4	B12		D6
				D7
				D8
				D9
				D12
				D14
				D16
				D18
				D21
				D22
Valorar a relación entre matemáticas e ciencias como un dos alicerces do coñecemento científico	A2	B3	C41	D1
		B4		D3
		B12		D8
				D9
				D14
				D16
				D18
				D21
				D22

Contidos

Tema	
1. Números e operacións: conceptos previos	*
2. A clasificación e a ordenación	*
3. Os números naturais	*
4. Sistemas de numeración	*
5. Operacións	*
6. Divisibilidade	*
7. As fraccións e os números decimais	*
8. Os problemas aritméticos	*

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Resolución de problemas	19	34	53
Traballos de aula	7	12	19
Lección maxistral	25	50	75
Probas de tipo test	1	0	1
Resolución de problemas e/ou exercicios	1	0	1
Outras	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Resolución de problemas	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno debe desenvolver as solucións adecuadas ou correctas mediante a exercitación de rutinas, a aplicación de fórmulas ou algoritmos, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados. Adóitase empregar como complemento da lección maxistral.
Traballos de aula	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor. Pode estar vinculado o seu desenvolvementos con actividades autónomas do estudante.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Lección maxistral	O alumnado terá unha atención personalizada tanto nas horas de clase como nas horas de tutoría.
Resolución de problemas	O alumnado terá unha atención personalizada tanto nas horas de clase como nas horas de tutoría.
Traballos de aula	O alumnado terá unha atención personalizada tanto nas horas de clase como nas horas de tutoría.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Probas de tipo test	Os alumnos deberán elixir a resposta correcta entre as 4 opcións que se lle presenten	30	A1 A3 A4	B1 B2 B4 B9 B12	C38 C39 C41 C42	D1 D2 D3 D7 D8 D14 D22
Resolución de problemas e/ou exercicios	Os alumnos deberán resolver 3 problemas que se lle expoñan a modo de exame práctico.	40	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B3 B5 B9 B10 B12	C39 C41	D2 D3 D6 D7 D14 D16 D18 D21 D22
Outras	Os alumnos deberán deseñar unha actividade tendo en conta unha ou varias competencias do Decreto de currículo de matemáticas na Educación Primaria	30	A1 A2 A3 A4	B3 B5 B7 B12	C40	D2 D3 D6 D7 D9 D12 D16 D18 D21 D22

Outros comentarios sobre a Avaliación

Os alumnos non asistentes deberán realizar as mesmas probas.

Aqueles estudantes que non superen algunhas das probas obxecto de avaliación poderán recuperalas na convocatoria de Xullo.

As datas oficiais dos exames poden consultarse na web da facultade no espazo 'datas exames'

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Hidalgo Alonso, S., **Las Matemáticas en el título de maestro**, L. Diagonal, 1997

Nortess Checa, A ., **Matemáticas y su didáctica**, TEMA, 1993

Orton,A., **Didáctica de las matemáticas**, Morata, 1990

Sierra Vázquez, M. y otros, **Divisibilidad**, Síntesis, 1989

Bibliografía Complementaria

Recomendacións

Outros comentarios

Recoméndase a asistencia continuada tanto as clases teóricas como as clases prácticas

DATOS IDENTIFICATIVOS**Xeografía**

Materia	Xeografía			
Código	005G120V01305			
Titulación	Grao en Educación Primaria			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	1c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Pazo Labrador, Alberto José			
Profesorado	Pazo Labrador, Alberto José			
Correo-e	apazo@uvigo.es			
Web	http://webs.uvigo.es/educacion-ou/			
Descrición xeral	Trátase de que o alumnado adquira os coñecementos, habilidades e destrezas necesarias para comprender e coñecer os aspectos elementais dos fenómenos xeográficos, físicos e humanos e os seus interrelacións, así como a súa proxección na docencia. Trátase tamén de que o alumno desenvolver as súas capacidades de análises e de sínteses e o razoamento espacial, fundado na multicausalidade dos procesos xeográficos.			

Competencias

Código	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
B1	Coñecer as áreas curriculares da Educación Primaria, a relación interdisciplinar entre elas, os criterios de avaliación e o corpo de coñecementos didácticos ao redor dos procedementos de ensino e aprendizaxe respectivos
B3	Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e plurilingües. Fomentar a lectura e o comentario crítico de textos dos diversos dominios científicos e culturais contidos no currículo escolar
B4	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade e que atendan á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos que conformen os valores da formación cidadá
B5	Fomentar a convivencia na aula e fóra dela, resolver problemas de disciplina e contribuír á resolución pacífica de conflitos. Estimular e valorar o esforzo, a constancia e a disciplina persoal nos estudantes
B6	Coñecer a organización dos colexios de educación primaria e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento. Desempeñar as funcións de titoría e de orientación cos estudantes e as súas familias, atendendo as singulares necesidades educativas dos estudantes. Asumir que o exercicio da función docente ha de ir perfeccionándose e adaptándose aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida
B7	Colaborar cos distintos sectores da comunidade educativa e do contorno social. Asumir a dimensión educadora da función docente e fomentar a educación democrática para unha cidadanía activa
B8	Manter unha relación crítica e autónoma respecto dos saberes, os valores e as institucións sociais públicas e privadas
B9	Valorar a responsabilidade individual e colectiva na consecución dun futuro sustentable
B10	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente. Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovelas entre os estudantes
B11	Coñecer e aplicar nas aulas as tecnoloxías da información e da comunicación. Discernir selectivamente a información audiovisual que contribúa ás aprendizaxes, á formación cívica e á riqueza cultural
C13	Promover o traballo cooperativo e o traballo e esforzo individuais
C14	Promover accións de educación en valores orientadas á preparación dunha cidadanía activa e democrática
C23	Analizar e incorporar de forma crítica as cuestións máis relevantes de la sociedad actual que afectan a la educación familiar y escolar: impacto social y educativo de los lenguajes audiovisuales y de las pantallas; cambios en las relaciones de género e intergeneracionales; multiculturalidad e interculturalidad; discriminación e inclusión social y desarrollo sostenible
C29	Recoñecer a mutua influencia entre ciencia, sociedade e desenvolvemento tecnolóxico, así como as condutas cidadás pertinentes, para procurar un futuro sostenible
C31	Comprender os principios básicos das ciencias sociais
C32	Coñecer o currículo escolar das ciencias sociais
C33	Integrar o estudo histórico e xeográfico desde unha orientación instructiva e cultural
C34	Fomentar a educación democrática da cidadanía e a práctica do pensamento social crítico
C35	Valorar a relevancia das institucións públicas e privadas para a convivencia pacífica entre os pobos

C37	Desenvolver e avaliar contidos do currículo mediante recursos didácticos apropiados e promover as competencias correspondentes nos estudantes
C48	Fomentar a lectura e animar a escribir
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D3	Comunicación oral e escrita na lingua materna
D5	Coñecemento de informática relativos ao ámbito de estudo
D6	Capacidade de xestión da información
D7	Resolución de problemas
D8	Toma de decisións
D9	Traballo en equipo
D13	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
D14	Razoamento crítico
D15	Compromiso ético
D16	Aprendizaxe autónoma
D17	Adaptación a novas situacións
D18	Creatividade
D20	Coñecemento doutras culturas e costumes
D23	Sensibilidade por temas medioambientais

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Comprender os principios básicos das Ciencias Sociais: Xeografía	A1	B1 B11	C14 C29 C31 C32	D2 D6 D14 D15 D23
Coñecer o currículo escolar das Ciencias Sociais: os contidos xeográficos	A1 A2	B1 B4	C31 C32	D1 D2 D3 D13 D14 D15 D23
Coñecer e aplicar os métodos e técnicas propios da Xeografía no estudo e análise espacial e dominar o vocabulario xeográfico básico	A3	B5 B10 B11	C33 C48	D1 D3 D6 D9 D14 D16 D23
Integrar o estudo histórico e xeográfico desde unha orientación instructiva e cultural	A1 A4	B3	C13 C33 C34	D3 D7 D8 D13 D15 D20 D23
Fomentar a educación democrática da cidadanía e a práctica do pensamento social crítico	A3	B3 B7 B8 B9	C14 C23 C35	D7 D8 D9 D13 D14 D23
Desenvolver e avaliar contidos do currículo mediante recursos didácticos apropiados e promover as competencias correspondentes entre os estudantes	A2	B11	C13 C37	D7 D8 D9 D16 D18
Manexo das TIC de forma adecuada ás necesidades e niveis da educación primaria	A1 A2 A4	B6 B11	C29 C37	D5 D6 D7 D16 D17

Contidos

Tema

1. Bloque 1: A situación no espazo e a representación	A Terra no universo e os seus movementos. As consecuencias xeográficas. A representación da Terra
2. Bloque 2: As consecuencias xeográficas dos procesos naturais	A Hidrosfera. O sistema climático. As formas do relevo terrestre. A biosfera
3. Bloque 3: As consecuencias xeográficas da acción humana	A poboación do mundo e os seus problemas. O proceso de urbanización e os caracteres actuais da cidade. A globalización

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	30	30	60
Titoría en grupo	0	4	4
Traballos de aula	7.5	20	27.5
Outros	2	3	5
Traballo tutelado	3	20.5	23.5
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	5	10	15
Resolución de problemas e/ou exercicios	5	10	15

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Exposición dos contidos da materia, con apoio de material audiovisual e exemplos prácticos
Titoría en grupo	Resolución de dúbidas e problemas e orientación sobre os conceptos, traballos de aula e traballos tutelados
Traballos de aula	Resolución de exercicios; traballos con material cartográfico; realización, análise e comentario de gráficos; comentarios de texto
Outros	Asistencia e participación activa nas actividades da aula
Traballo tutelado	Traballo de investigación sobre unha paisaxe da Terra que o profesor dirixirá e orientará nas partes fundamentais

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Titoría en grupo	Resolución de dúbidas e problemas que poidan ir xurdindo ao realizar os traballos propostos, así como levar a cabo un seguimento máis personalizado das actividades de aprendizaxe
Traballo tutelado	Resolución de dúbidas e problemas que poidan ir xurdindo ao realizar os traballos propostos, así como levar a cabo un seguimento máis personalizado das actividades de aprendizaxe
Traballos de aula	Resolución de dúbidas e problemas que poidan ir xurdindo ao realizar os traballos propostos, así como levar a cabo un seguimento máis personalizado das actividades de aprendizaxe

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Traballos de aula	Presentación dos traballos realizados na aula (comentarios, reflexións, análises). Os resultados de aprendizaxe esperados son: - Coñecer e aplicar os métodos e técnicas propios da Xeografía no estudo e análise espacial e dominar o vocabulario xeográfico básico - Integrar o estudo xeográfico desde unha orientación instrutiva e cultural - Fomentar a educación democrática da cidadanía e a práctica do pensamento social crítico - Manexo das TIC de forma adecuada ás necesidades e niveis da Educación Primaria	10	A2 B3 C13 D1 A3 B5 C35 D2 A4 B10 C48 D3 B11 D5 D6 D8 D9 D14
Outros	Asistencia e participación activa nas actividades da aula. Os resultados de aprendizaxe esperados son: - Fomentar a educación democrática da cidadanía e a práctica do pensamento social crítico - Integrar o estudo xeográfico desde unha orientación instrutiva e cultural	5	A4 B4 C29 D13 B5 C34 D14 B6 C37 D15 B8 C48 D17 D18

Traballo tutelado	Presentación do traballo realizado polo alumnado de acordo ás pautas propostas. Requírese participación activa.	15	A2	B3	C13	D1
	Os resultados de aprendizaxe esperados son:		A3	B5	C48	D2
	- Coñecer e aplicar os métodos e técnicas propios da Xeografía no estudo e análise espacial e dominar o vocabulario xeográfico básico		A4	B10		D3
	- Manexo das TIC de forma adecuada ás necesidades e niveis da Educación Primaria			B11		D6
						D9
						D14
						D16
Probos de resposta longa, de desenvolvemento	Tres probas teóricas sobre os conceptos básicos e contidos do temario.	35	A1	B1	C31	D1
	Os resultados de aprendizaxe esperados son:		A4	B7	C32	D3
	- Comprender os principios básicos das Ciencias Sociais: Xeografía			B9	C48	D14
	- Coñecer o currículo escolar das Ciencias Sociais: os contidos xeográficos					D20
	- Coñecer e aplicar os métodos e técnicas propios da Xeografía no estudo e análise espacial e dominar o vocabulario xeográfico básico					D23
Resolución de problemas e/ou exercicios	Tres probas prácticas sobre aspectos tratados no temario.	35	A1	B3	C23	D1
	Os resultados de aprendizaxe esperados son:		A4	B8	C33	D2
	- Coñecer e aplicar os métodos e técnicas propios da Xeografía no estudo e análise espacial e dominar o vocabulario xeográfico básico			B10	C37	D3
	- Desenvolver e avaliar contidos do currículo mediante recursos didácticos apropiados e promover as competencias correspondentes entre os estudantes			B11	C48	D7
						D14

Outros comentarios sobre a Avaliación

As probas teóricas e prácticas, os traballos de aula, tutelado e demais actividades serán *liberatorias. No exame final (oficial) faranse as partes que queden pendentes, no seu caso. En caso de non asistir e non realizar as actividades, ou non realizar as probas correspondentes, faranse todas no exame final (oficial). Para obter un aprobado na cualificación final é CONDICIÓN NECESARIA superar as probas teóricas e prácticas. A realización das demais actividades por si soas, aínda que numericamente permítano, non será suficiente para conseguir o aprobado final. Da mesma maneira, o aprobado da parte teórico-práctica non bastará para o aprobado final sen a realización e superación das demais actividades.

As probas teóricas e prácticas non se compensarán entre si de face á nota final; é preciso aprobar o tres partes de maneira independente. Ás probas parciais teórico-prácticas só se poderán presentar aqueles alumnos que entregasen unha ficha debidamente cuberta dentro do primeiro mes.

Na segunda convocatoria, xullo, e demais convocatorias extraordinarias, deberá facerse un exame global da materia.

Todo o alumnado, asista ou non ás aulas, ten dereito a ser avaliado (mediante un exame ou no modo que se estableza na guía docente). As mesmas condicións de avaliación xerais rexen para aqueles alumnos que, por algunha razón, non poidan asistir regularmente a clase.

Non se conservarán as notas de eventuais partes aprobadas. Soamente conservaranse, en caso de realizarse na aula, as cualificacións das actividades das clases *B e *C. De non realizar estas actividades, deberán realizarse nese exame.

As datas oficiais dos exames poden consultarse na web da facultade no espazo 'datas exames'

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

AGUILERA ARILLA, M.J. y otros, **Geografía General I. Geografía Física**, UNED, 2013

AGUILERA ARILLA, M.J. y otros, **Geografía General II. Geografía Humana**, UNED, 2014

BIELZA DE ORY, V. (ed.), **Geografía General**, 3ª ed., Taurus, 1993

PAZO LABRADOR, A.J., **Nocións básicas de Xeografía Xeral Física para Mestres. As consecuencias humanas dos procesos naturais**, Servicio de Publicacións da Universidade de Vigo, 2007

TROITIÑO TORRALBA, N.L., **Geografía General**, Centro de Estudios Financieros, 2011

Bibliografía Complementaria

ALBET, A. y BENEJAM, P., **Una Geografía Humana renovada. Lugares y regiones en un mundo global**, ICE de la Universitat Autònoma de Barcelona-Vicens, 2000

ALONSO, J. y otros, **Geografía. Curso de Acceso**, Centro de Estudios Ramón Areces, 2000

ESTÉBANEZ, J. y otros (1992), **Geografía Humana**, Cátedra, 1992

LÓPEZ BERMÚDEZ, F. y otros, **Geografía Física**, Cátedra, 1992

PLANS, P., **Geografía Física, Geografía Humana.**, EUNSA, 1993

ROMERO, J. (coord.), **Geografía Humana**, Ariel, 2004

ZÁRATE MARTÍN, M.A. y RUBIO BENITO, M.T., **Geografía Humana. Sociedad, Economía y Territorio**, Ed. Universitaria Ramón Areces, 2005

ZÁRATE MARTÍN, M.A. y RUBIO BENITO, M.T., **Glosario y prácticas de Geografía Humana.**, Ed. Universitaria Ramón Areces, 2006

ZÁRATE MARTÍN, M.A. y RUBIO BENITO, M.T., **Paisaje, Sociedad y Cultura en Geografía Humana**, Ed. Universitaria Ramón Areces, 2011

Recomendacións

Materias que se recomienda cursar simultaneamente

Ciencias experimentais/O05G120V01302

Materias que se recomienda ter cursado previamente

Historia: Historia do presente/O05G120V01203

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Didáctica das artes plásticas e visuais				
Materia	Didáctica das artes plásticas e visuais			
Código	005G120V01401			
Titulación	Grao en Educación Primaria			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	2c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Didácticas especiais			
Coordinador/a	Blanco Sierra, Javier			
Profesorado	Blanco Sierra, Javier			
Correo-e	jsierra@uvigo.es			
Web	http://webs.uvigo.es/educacion-ou/			
Descrición xeral	A finalidade primeira da [didáctica das artes plásticas e visuais] é proporcionar aos alumnos unha formación artística e didáctica de calidade. Tanto no que se refire á capacidade de formalizar e interpretar producións de arte nos seus diversos ámbitos e territorios, como concepto ampliado, como no que se refire á capacidade de reelaborar os mencionados contidos para facilitar a formación dos nenos de 6 a 12 anos. A tarefa é construír un sustrato de coñecemento teórico necesario, combinado cunha serie de destrezas e habilidades formais que armen ao alumno dunha capacidade crítica e creativa que lle permita desenvolver ferramentas de aprendizaxe, valoración e coñecemento coas que traballar no campo da educación primaria. Traballaremos no taller con rutinas procedimentais e elaboracións técnicas simultaneamente ao estudo de contidos xerais da historia da arte. Estas tarefas máis CONVENCIONAIS convivirán coa análise e o traballo dentro dos novos espazos da arte e as novas ferramentas visuais, audiovisuais e tecnolóxicas nas que abordaremos posibilidades de traballo máis vinculadas a linguaxes contemporáneos cercanos e intuitivos para os rapaces cos que os nosos alumnos terán que traballar. Plantexaremos estratexias de traballo colaborativo combinadas con propostas individuais dentro de estruturas de traballo por proxectos que vehiculará o transcorrer do cuadrimestre. As rutinas habituais do noso traballo durante o curso académico alternarán a produción práctica coa reflexión teórica, o traballo de campo e as propostas de ferramentas didácticas específicas con intencionalidade artística.			

Competencias

Código	
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B2	Deseñar, planificar e avaliar procesos de ensino e aprendizaxe, tanto individualmente como en colaboración con outros docentes e profesionais do centro
B3	Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e plurilingües. Fomentar a lectura e o comentario crítico de textos dos diversos dominios científicos e culturais contidos no currículo escolar
B4	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade e que atendan á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos que conformen os valores da formación cidadá
B8	Manter unha relación crítica e autónoma respecto dos saberes, os valores e as institucións sociais públicas e privadas
B11	Coñecer e aplicar nas aulas as tecnoloxías da información e da comunicación. Discernir selectivamente a información audiovisual que contribúa ás aprendizaxes, á formación cívica e á riqueza cultural
C53	Comprender os principios que contribúen á formación cultural, persoal e social desde as artes
C54	Coñecer o currículo escolar da educación artística, nos seus aspectos plástico, audiovisual e musical
C55	Adquirir recursos para fomentar a participación ao longo da vida en actividades musicais e plásticas dentro e fóra da escola
C56	Desenvolver e avaliar contidos do currículo mediante recursos didácticos apropiados e promover as competencias correspondentes nos estudantes
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D5	Coñecemento de informática relativos ao ámbito de estudo

D7	Resolución de problemas
D8	Toma de decisións
D9	Traballo en equipo
D10	Traballo nun equipo de carácter interdisciplinar
D12	Habilidades nas relacións interpersoais
D13	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
D14	Razoamento crítico
D15	Compromiso ético
D16	Aprendizaxe autónoma
D17	Adaptación a novas situacións
D18	Creatividade
D19	Lideranza
D21	Iniciativa e espírito emprendedor

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
	A2	B11	C53	D5
Coñecer as características psicoevolutivas e formais da linguaxe plástica dos nenos de primaria así como os aspectos fundamentais da súa sintaxe e semántica. Saber concretar e transmitir todas as características da linguaxe plástica e estimular a aprendizaxe mediante metodoloxías didácticas adecuadas.	A4		C54	D8
	A5		C56	D13
				D15
				D16
				D21
Ser capaces de identificar recursos e metodoloxías propios das artes plásticas. Saber recoñecer os distintos métodos e medios adecuados a cada técnica para unha expresión plástica favorable así como utilizar os distintos recursos procedimentais e conceptuais idóneos para a execución da obra na súa dimensión compositiva e estética.	A2		C53	D1
	A5		C54	D2
			C55	D7
				D8
				D10
				D14
				D16
				D18
				D21
Poder valorar os fundamentos e ámbitos de actuación das distintas formas de expresión artística, así como o patrimonio artístico.	A3	B11	C53	D1
			C55	D14
				D16
				D18
				D21
Facilitar a representación e a expresión a través das linguaxes plásticas, visuais e audiovisuais profundizando nos novos medios e estratexias plásticas para transmitir os coñecementos e proporcionar espazos e modos expresivos que sirvan ao alumno como ferramenta de linguaxe e espazo de construción plástica.	A3	B2	C53	D2
	A4		C55	D7
			C56	D8
				D9
				D16
				D18
				D21
Ser capaces de mellorar a capacidade de comprender, ler, visionar crear e producir dentro das linguaxes artístico visuais e plásticas promovendo metodoloxías para facer que a apreciación estética sexa máis alcanzable para o alumnado.	A4	B11	C53	D1
			C55	D2
			C56	D5
				D7
				D8
				D12
				D13
				D16
				D17
				D21
Ser capaz de producir imaxes e propostas obxectuais en dúas e tres dimensións, ben estruturadas, conceptualmente acotadas, con calidade compositiva e detalladas sobre temas e proxectos no ámbito dos coñecementos típicos e característicos da área Artística Visual.	A2	B8	C53	D1
	A3	B11	C55	D5
			C56	D7
				D8
				D17
				D18
				D21

Coñecer e avaliar o currículo escolar das Didácticas da Expresión Artística e audiovisual	A5	B4	C54	D1 D14 D15 D16 D18 D19 D21
Adquirir e consolidar hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma, creativa e cooperativa e promovelos nos estudantes desde a participación e o esforzo individual.	A3 A5	B2 B3 B8	C54 C56	D1 D2 D5 D7 D8 D9 D12 D14 D15 D16 D18
Ter dominio e comprender adecuadamente toda a densidade e complexidade das imaxes e producións visuais; as obras de arte, os símbolos e sinais visuais, a publicidade e os medios de comunicación de masa. Os obxectos, as pezas, construcións e edificios que constitúen a cultura material e conceptual antiga e contemporánea.	A2 A3	B11	C53	D1 D13 D14 D16 D18 D21

Contidos

Tema	
Avaliación do currículo escolar a la educación visual	1/ Historia da educación artística 2/ Construcción do coñecemento artístico. 3/ Avaliación das producos visuais.
Intencionalidad artística e estética.	1/ Conductas artísticas. 2/ Creatividade e imaxinación no mundo artístico. 3/ A escola e o arte. 4/ Pensamiento visual e creativo. 5/ Funcionalidade imaxinativa i emancipatoria.
Adquirir habilidades e destrezas técnico-artísticas para a creación de imaxes. Desenvolver estratexias de percepción, comprensión e análise a través da lectura das obras de arte.	1/ Coñecer e desenvolver estratexias e recursos para a produción de pezas e artefactos con intencionalidade artística, en dúas e tres dimensións. 2/ Coñecer como se le e analiza unha obra de arte en dúas dimensións. conceptos básicos da pintura. 3/ Coñecer como se le e modos operativos nunha obra de arte en tres dimensións. Conceptos básicos da escultura 4/ Producción de imaxes e novas tecnoloxías: - Audiovisual - Sistemas e Electrónica - Programación e Redes - Proxectos Artísticos
Utilización do museo como recurso didáctico.	1/Museoloxía e museografía 2/Tipoloxías de museos 3/Funcións do museo: - Conservación - Exposición (exhibición) - Investigación - Función educativa - pedagóxica

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Obradoiro	30	55	85
Lección maxistral	20	39	59
Probas de tipo test	2	0	2
Traballos e proxectos	1	0	1
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	1	0	1
Outras	1	1	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Obradoiro	Actividades enfocadas á adquisición de coñecementos e habilidades manipulativas e instrumentais sobre unha temática concreta, con asistencia específica por parte do profesor ás actividades individuais e/ou en grupo que desenvolven os estudantes.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Obradoiro	Os alumnos terán atención personalizada, tanto nas horas de clase como nas de tutoría.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Probas de tipo test	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos...). Os alumnos seleccionan unha ou varias respostas entre un número limitado de posibilidades.	25	A2 A3 A4 A5	B2 B3 B4 B8	C53 C54 C55 C56	D1 D2 D5 D7 D8 D12 D13 D14 D16 D17 D18 D21
Traballos e proxectos	O estudante presenta o resultado obtido na elaboración dun documento sobre a temática da materia, na preparación de seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo, de forma oral ou escrita	30	A2 A3 A4	B2 B3 B8	C53 C54 C56	D1 D2 D7 D8 D9 D12 D14 D18 D19 D21
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	Probas para a avaliación que inclúen actividades, problemas ou exercicios prácticos a resolver. Os alumnos deben dar resposta á actividade formulada, aplicando os coñecementos teóricos e prácticos da materia.	35	A2 A3 A4	B2 B3 B8	C53 C54 C56	D1 D2 D7 D8 D9 D12 D14 D18 D21
Outras	Participación nas actividades de aula	10	A2 A3 A4 A5	B2 B3 B4 B8	C53 C54 C56	D1 D2 D5 D7 D8 D9 D10 D13 D15 D17 D18 D21

Outros comentarios sobre a Avaliación

Poderán recuperar as competencias non adquiridas na convocatoria de final de cuadrimestre ou na correspondente ao mes de xullo, manténdoseles a nota das probas/actividades xa superadas. Os estudantes que non poidan asistir á clase contarán con actividades e probas alternativas.

As datas oficiais dos exames poden consultarse na web da facultade no espazo 'datas exames'

Outros:

Para os alumnos que non asisten a clase para superar a materia requíreselles a entrega de os traballos non presentados durante o curso. Só han de presentar ao final os traballos pendentes ou non entregados durante o curso.

As competencias non adquiridas ao longo do curso, serán de novo avaliadas.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

HERNÁNDEZ, F., **Espigaro@s de la cultura visual. Otra narrativa para la educación de las artes visuales**, Octaedro, 2007

HERNÁNDEZ, f. & RIFÁ, M, **Investigación Narrativa y cambio social**, Octaedro, 2011

ABAD MOLINA, J. (Coord.), **7 ideas clave: La competencia cultural y artística**, Graó, 2012

BARBE-GALL, F., **Cómo hablar de arte del siglo XX a los niños: del arte moderno al contemporáneo: un libro de arte.**, Nerea, 2015

GARDNER, H, **Educación artística y desarrollo humano.**, Paidós., 2011

Bibliografía Complementaria

Recomendacións

Outros comentarios

É conveniente a asistencia ós obradoiros pola dificultade que conlevan.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Didáctica das ciencias experimentais I				
Materia	Didáctica das ciencias experimentais I			
Código	O05G120V01402			
Titulación	Grao en Educación Primaria			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	2c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Didácticas especiais			
Coordinador/a	Boan Fernandez, Francisco			
Profesorado	Boan Fernandez, Francisco Vázquez Dorrio, Angel			
Correo-e	pacoboan@uvigo.es			
Web	http://webs.uvigo.es/educacion-ou/			
Descrición	Formación para o ensino das ciencias experimentais en educación primaria centrada en física e química xeral			

Competencias

Código	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Coñecer as áreas curriculares da Educación Primaria, a relación interdisciplinar entre elas, os criterios de avaliación e o corpo de coñecementos didácticos ao redor dos procedementos de ensino e aprendizaxe respectivos
B2	Deseñar, planificar e avaliar procesos de ensino e aprendizaxe, tanto individualmente como en colaboración con outros docentes e profesionais do centro
B3	Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e plurilingües. Fomentar a lectura e o comentario crítico de textos dos diversos dominios científicos e culturais contidos no currículo escolar
B4	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade e que atendan á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos que conformen os valores da formación cidadá
B5	Fomentar a convivencia na aula e fóra dela, resolver problemas de disciplina e contribuír á resolución pacífica de conflitos. Estimular e valorar o esforzo, a constancia e a disciplina persoal nos estudantes
B6	Coñecer a organización dos colexios de educación primaria e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento. Desempeñar as funcións de titoría e de orientación cos estudantes e as súas familias, atendendo as singulares necesidades educativas dos estudantes. Asumir que o exercicio da función docente ha de ir perfeccionándose e adaptándose aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida
B7	Colaborar cos distintos sectores da comunidade educativa e do contorno social. Asumir a dimensión educadora da función docente e fomentar a educación democrática para unha cidadanía activa
B8	Manter unha relación crítica e autónoma respecto dos saberes, os valores e as institucións sociais públicas e privadas
B9	Valorar a responsabilidade individual e colectiva na consecución dun futuro sustentable
B10	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente. Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovela entre os estudantes
B11	Coñecer e aplicar nas aulas as tecnoloxías da información e da comunicación. Discernir selectivamente a información audiovisual que contribúa ás aprendizaxes, á formación cívica e á riqueza cultural
B12	Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación primaria e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos
C25	Comprender os principios básicos e as leis fundamentais das ciencias experimentais (Física, Química, Biología e Xeoloxía)
C26	Coñecer o currículo escolar destas ciencias
C27	Suscitar e resolver problemas asociados coas ciencias á vida cotiá
C28	Valorar as ciencias como un feito cultural

C29	Recoñecer a mutua influencia entre ciencia, sociedade e desenvolvemento tecnolóxico, así como as condutas cidadás pertinentes, para procurar un futuro sostenible
C30	Desenvolver e avaliar contidos do currículo mediante recursos didácticos apropiados e promover a adquisición de competencias básicas nos estudantes
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D3	Comunicación oral e escrita na lingua materna
D4	Coñecemento de lingua estranxeira
D5	Coñecemento de informática relativos ao ámbito de estudo
D6	Capacidade de xestión da información
D7	Resolución de problemas
D8	Toma de decisións
D9	Traballo en equipo
D10	Traballo nun equipo de carácter interdisciplinar
D11	Traballo nun contexto internacional
D12	Habilidades nas relacións interpersoais
D13	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
D14	Razoamento crítico
D15	Compromiso ético
D16	Aprendizaxe autónoma
D17	Adaptación a novas situacións
D18	Creatividade
D19	Lideranza
D20	Coñecemento doutras culturas e costumes
D21	Iniciativa e espírito emprendedor
D22	Motivación pola calidade
D23	Sensibilidade por temas medioambientais

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
1. Coñecer as áreas curriculares da Educación Primaria, a relación interdisciplinar entre elas, os criterios de avaliación e o corpo de coñecementos didácticos ao redor dos procedementos de ensino e aprendizaxe respectivos.	A1	B1	D1
	A2		D6
	A3		D14
	A4		D17
	A5		
2. Diseñar, planificar e avaliar procesos de ensino e aprendizaxe, tanto individualmente como en colaboración con outros docentes e profesionais do centro.	A1	B1	D1
	A2	B2	D2
	A3	B4	D4
	A4	B6	D7
	A5	B8	D8
		B12	D10
			D11
			D12
			D14
			D16
			D17
			D18
			D21
			D22
3. Fomentar a lectura e o comentario crítico de textos dos diversos dominios científicos e culturais contidos no currículo escolar.	A1	B1	D3
	A2	B8	D4
	A3	B12	D11
	A4		D16
	A5		D18
			D22
4. Asumir que o exercicio da función docente ha de ir perfeccionándose e adaptándose aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida. Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual.	A1	B1	D6
	A2	B4	D17
	A3	B5	D22
	A4	B6	
	A5	B7	
		B8	
		B10	
		B11	
		B12	

5. Valorar a responsabilidade individual e colectiva na consecución dun futuro sustentable.	A1 A2 A3 A4 A5	B8 B9		D15 D23
6. Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente.	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B6 B8 B10 B12		D14 D17
7. Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovelos entre os estudantes.	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B2 B8 B10		D16 D19 D21
8. Coñecer e aplicar nas aulas as tecnoloxías da información e da comunicación.	A1 A2 A3 A4 A5	B11		D4 D5 D11 D17
9. Comprender os principios básicos e as leis fundamentais das ciencias experimentais relacionados coa Física e a Química.	A1 A2 A3 A4 A5	B1	C25	D1 D2 D3 D7 D14 D22
10. Coñecer o currículo escolar das ciencias experimentais relacionado coa Física e a Química. O medio físico: espazos e materiais. Máquinas aparellos e tecnoloxías.	A1 A2 A3 A4 A5	B1	C26	D1 D2 D14 D18
11. Expor e resolver problemas relativos ás ciencias e relacionados coa vida cotiá.	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B8 B10	C27	D1 D2 D7 D14 D15 D16 D22 D23
12. Valorar as ciencias como un feito cultural. Recoñecer a mutua influencia entre ciencia, sociedade e desenvolvemento tecnolóxico, así como as condutas cidadás pertinentes, para procurar un futuro sustentable.	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B3 B7	C28 C29	D1 D2 D13 D14 D15 D16 D20 D23
13. Desenvolver e avaliar contidos do curriculum mediante recursos didácticos apropiados e promover a adquisición de competencias básicas nos estudantes.	A1 A2 A3 A4 A5	B1	C30	D6 D9 D21 D22
14. Contribuír a desenvolver nos alumnos e alumnas de Primaria as capacidades de coñecer e valorar a súa contorna natural, así como as súas posibilidades de acción e coidado.	A1 A2 A3 A4 A5	B9	C28 C29	D22 D23

Contidos

Tema

1. Introducción: A didáctica das Ciencias Experimentais (Física, Química, Bioloxía e Xeoloxía) para a Educación Primaria. -
2. O currículo oficial das Ciencias Experimentais (Física, Química, Bioloxía e Xeoloxía) para a Educación Primaria. -

3. As metodoloxías para o ensino das Ciencias Experimentais (Física, Química, Bioloxía e Xeoloxía) para a Educación Primaria. -
4. Os recursos para o ensino das Ciencias Experimentais (Física, Química, Bioloxía e Xeoloxía) para a Educación Primaria. -
5. A avaliación das Ciencias Experimentais (Física, Química, Bioloxía e Xeoloxía) para a Educación Primaria. -

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Traballos de aula	22	18	40
Titoría en grupo	7	15	22
Traballo tutelado	0	40	40
Prácticas de laboratorio	23	25	48

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Traballos de aula	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor. Pode estar vinculado os seus desenvolvementos con actividades autónomas do estudante.
Titoría en grupo	Entrevistas que o alumno mantén co profesorado da materia para asesoramento/desenvolvo de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.
Traballo tutelado	O estudante, de maneira individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Xeralmente trátase dunha actividade autónoma do estudante que inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción...
Prácticas de laboratorio	Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas e de adquisición de habilidades básicas e procedimentais relacionadas coa materia obxecto de estudo. Desenvólvense en espazos especiais con equipamento especializado (laboratorios científico-técnicos, de idiomas, etc).

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Prácticas de laboratorio	A atención personalizada ao alumnado farase fundamentalmente a través de: Titorías individuais: ao final da clase. Titorías grupais: sesións con pequenos grupos, dentro da aula, para procurar o asesoramento e acompañamento do alumnado nos traballos principais. Titorizacións vía correo electrónico: para atender a incertidume e dúbidas urxentes sobre a realización dos traballos, actividades, exames, etc. Formación on-line coa plataforma Fatic: para o intercambio e/ou debate, consulta de dúbidas,
Titoría en grupo	A atención personalizada ao alumnado farase fundamentalmente a través de: Titorías individuais: ao final da clase. Titorías grupais: sesións con pequenos grupos, dentro da aula, para procurar o asesoramento e acompañamento do alumnado nos traballos principais. Titorizacións vía correo electrónico: para atender a incertidume e dúbidas urxentes sobre a realización dos traballos, actividades, exames, etc. Formación on-line coa plataforma Fatic: para o intercambio e/ou debate, consulta de dúbidas,
Traballo tutelado	A atención personalizada ao alumnado farase fundamentalmente a través de: Titorías individuais: ao final da clase. Titorías grupais: sesións con pequenos grupos, dentro da aula, para procurar o asesoramento e acompañamento do alumnado nos traballos principais. Titorizacións vía correo electrónico: para atender a incertidume e dúbidas urxentes sobre a realización dos traballos, actividades, exames, etc. Formación on-line coa plataforma Fatic: para o intercambio e/ou debate, consulta de dúbidas,

Avaliación

Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
------------	---------------	---------------------------------------

Traballos de aula	Cartafol/dossier. Documento elaborado polo estudante que recompila información sobre as experiencias, proxectos, tarefas e traballos realizados durante proceso de formación.	20	A1 B1 C25 D3 A2 B2 C26 D6 A3 B3 C27 D7 A4 B4 C28 D8 A5 B5 C29 D14 B6 C30 D16 B7 D22 B8 D23 B9 B10 B11 B12
Titoría en grupo	Traballos e proxectos . O estudante presenta o resultado obtido na elaboración dun documento sobre a temática da materia, na preparación de seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo, de forma oral ou escrita Portafoliol/dossier Documento elaborado polo alumnado que recompila información sobre as experiencias, proxectos, tarefas e traballos realizados durante o proceso de formación.	30	A1 B1 C25 D1 A2 B2 C26 D2 A3 B3 C27 D3 A4 B4 C28 D4 A5 B5 C29 D5 B6 C30 D6 B7 D9 B8 D10 B9 D11 B10 D13 B11 D19 B12 D21 D22 D23
Traballo tutelado	Traballos e proxectos de carácter práctico. O estudante presenta o resultado obtido das experiencias practicas deseñadas e realizadas por eles (de carácter individual ou en grupo) nun documento sobre a temática da materia. Cartafol/dossier Documento elaborado polo alumnado que recompila información sobre as experiencias, proxectos, tarefas e traballos realizados durante o proceso de formación.	30	A1 B1 C25 D1 A2 B2 C26 D2 A3 B3 C27 D4 A4 B4 C28 D5 A5 B5 C29 D6 B6 C30 D7 B7 D8 B8 D9 B9 D10 B10 D11 B11 D12 B12 D13 D14 D15 D17 D18 D19 D20 D21 D22 D23
Prácticas de laboratorio	Informes/memorias de prácticas Elaboración dun documento por parte do alumno no que se reflicten as características do traballo levado a cabo. Os alumnos deben describir as tarefas e procedementos desenvolvidos, mostrar os resultados obtidos ou observacións realizadas, así como a análise e tratamento de datos.	20	A1 B1 C25 D1 A2 B2 C26 D4 A3 B3 C27 D5 A4 B4 C28 D6 A5 B5 C29 D7 B6 C30 D8 B7 D9 B8 D10 B9 D11 B10 D14 B11 D17 B12 D19 D21 D22 D23

Outros comentarios sobre a Avaliación

De non ter superada a materia, as competencias non adquiridas serán avaliadas novamente na convocatoria de xullo.

Segundo a normativa vixente, con independencia da súa asistencia ou non ás clases o alumnado gozará de condicións equivalentes de avaliación.

As datas oficiais dos exames poden consultarse na web da facultade no espazo datas de exames

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

MEC, **Ejemplificaciones del Diseño Curricular Base. Infantil y Primaria.**, MEC, 1989

Osborne, R. e Freyberg, P., **El aprendizaje de las ciencias.**, Narcea, 1991

Martin del Pozo, M.R., **Aprender para enseñar ciencias en primaria: una propuesta para la formación del profesorado**, Diada, 2007

Xunta de Galicia, **Decreto 105/2014, do 4 de setembro, polo que se establece o currículo da educación primaria na Comunidade Autónoma de Galicia.**, Xunta de Galicia, 2014

Bibliografía Complementaria

Jiménez Aleixandre, M.P. e4t al., **Enseñar ciencias**, Grraó, 2003

Harlen, W., **Enseñanza y aprendizaje de las ciencias.**, MEC/Morata, 1989

Friedl, A.E., **Enseñar ciencias a los niños.**, Gedisa, 2000

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Didáctica das ciencias experimentais II/O05G120V01502

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Ciencias experimentais/O05G120V01302

Outros comentarios

As estratexias de ensino deberán adaptarse ás circunstancias que se vaian producindo ao longo do curso

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Expresión e linguaxe musical				
Materia	Expresión e linguaxe musical			
Código	005G120V01403			
Titulación	Grao en Educación Primaria			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	2c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Didácticas especiais			
Coordinador/a	Lucato , Marco			
Profesorado	Lucato , Marco			
Correo-e	mlucato@uvigo.es			
Web	http://webs.uvigo.es/educacion-ou/			
Descrición xeral	Coñecemento da linguaxe musical para aplicación práctica co alumnado de primaria. Recursos musicais prácticos.			

Competencias	
Código	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B2	Diseñar, planificar e avaliar procesos de ensino e aprendizaxe, tanto individualmente como en colaboración con outros docentes e profesionais do centro
B3	Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e plurilingües. Fomentar a lectura e o comentario crítico de textos dos diversos dominios científicos e culturais contidos no currículo escolar
B4	Diseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade e que atendan á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos que conformen os valores da formación cidadá
B8	Manter unha relación crítica e autónoma respecto dos saberes, os valores e as institucións sociais públicas e privadas
B11	Coñecer e aplicar nas aulas as tecnoloxías da información e da comunicación. Discernir selectivamente a información audiovisual que contribúa ás aprendizaxes, á formación cívica e á riqueza cultural
C53	Comprender os principios que contribúen á formación cultural, persoal e social desde as artes
C54	Coñecer o currículo escolar da educación artística, nos seus aspectos plástico, audiovisual e musical
C55	Adquirir recursos para fomentar a participación ao longo da vida en actividades musicais e plásticas dentro e fóra da escola
C56	Desenvolver e avaliar contidos do currículo mediante recursos didácticos apropiados e promover as competencias correspondentes nos estudantes
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D5	Coñecemento de informática relativos ao ámbito de estudo
D7	Resolución de problemas
D8	Toma de decisións
D9	Traballo en equipo
D12	Habilidades nas relacións interpersoais
D13	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
D14	Razoamento crítico
D15	Compromiso ético
D16	Aprendizaxe autónoma
D17	Adaptación a novas situacións
D18	Creatividade
D19	Lideranza
D21	Iniciativa e espírito emprendedor

Resultados de aprendizaxe				
Resultados previstos na materia		Resultados de Formación e Aprendizaxe		
1. Identificar e manexar os principais elementos constitutivos da linguaxe musical, dun xeito teórico-práctico.	A2		C54 C56	D1 D2 D7 D16 D18
2. Coñecer as diferentes metodoloxías para o ensino musical, e ser capaz de aplicalas dun xeito práctico nas aulas de educación primaria.	A2 A3 A4	B2 B3 B4	C53 C55 C56	D1 D2 D9 D18
3. Coñecer e manexar diversos instrumentos para a súa aplicación nas aulas de Educación Primaria. Instrumental Orff.	A5	B4	C53 C55	D9 D12 D16 D17 D18
Comprender, analizar e valorar as dimensións éticas e políticas implícitas nas teorías educativas contemporáneas.				
4. Comprender a importancia do uso da canción como elemento expresivo, e saber empregar técnicas para o seu ensino.	A4 A5	B2 B4	C53 C55 C56	D2 D7 D9 D12 D16 D18
5. Saber empregar os recursos didácticos axeitados para a formación rítmica, o movemento e a danza nas aulas de primaria.	A4 A5	B2 B3 B4	C53 C55 C56	D2 D9 D12 D13 D15 D17 D18 D19 D21
6. Valorar a importancia e manexar recursos básicos da audición musical activa.	A3 A4 A5	B2 B4	C53 C55 C56	D1 D9 D13 D18
7. Ser quen de deseñar, por en práctica e avaliar propostas de intervención educativa nunha aula de educación primaria, empregando diversos elementos da expresión e a linguaxe musical.	A1 A2 A4	B2 B4 B8 B11	C53 C54 C55 C56	D1 D2 D5 D7 D8 D9 D12 D14 D15 D16 D17 D18 D19 D21

Contidos

Tema	
1. Parámetros constitutivos da arte da música.	Parámetros do son. Representación gráfica da música. Ritmo. Expresión musical. Melodía. Harmonía. Textura. Forma. Timbre. Xénero. Harmonización de cancións.
2. Escolas pedagóxicas para o ensino da música.	As metodoloxías para o ensino da música na escola: Orff, Kodaly, Dalcroze... Xogos musicais para mellorar a comprensión da linguaxe musical.
3. Introducción á práctica instrumental.	Os instrumentos na Educación Primaria. A frauta de pico e o instrumental Orff. Coñecemento e práctica.
4. A canción como elemento expresivo.	Técnicas de aprendizaxe e ensino. Mímica e cancións. Composición de cancións para implementar nas aulas. Análise musical.
5. Educación rítmica e movemento.	A linguaxe do corpo. Percusión corporal. Exercicios rítmicos. Improvisación rítmica. Danza e dramatización.

6. Percepción auditiva.	Audición musical activa. Metodoloxías, técnicas e procedementos. O musicograma.
7. Intervención didáctica na aula.	Deseño de actividades. recursos educativos e materiais didácticos para traballar nas aulas.

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	2	2	4
Traballos de aula	30	53	83
Lección maxistral	15	30	45
Traballos e proxectos	5	1	6
Probas de resposta curta	2	4	6
Observación sistemática	1	5	6

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Actividades introdutorias	Preparación para a práctica instrumental e vocal: fruta de pico, instrumental Orff...
Traballos de aula	Desenvolvemento de exercicios prácticos na aula baixo as directrices e supervisión da docente.
Lección maxistral	Exposición dos temas a desenvolver na aula.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Lección maxistral	Presentación dos contidos teóricos básicos na materia.
Actividades introdutorias	Presentación dos parámetros básicos da materia: teórico-vivencial.
Traballos de aula	Traballos sobre un tema moi concreto e sobre o contido específico da sesión. Serán gravados para a súa posterior análise.
Probas	Descrición
Traballos e proxectos	Traballos específicos escollidos polos grupos reducidos sobre un tema xeral proposto pola persoa docente. Presentación final para avaliación. Atención en titorías, reflectidas na web da facultade.
Probas de resposta curta	Proba de audición musical e cuestionario tipo test na data do examen final.
Observación sistemática	Grabación en video nas clases prácticas. Utilización para a crítica constructiva por parte do alumnado.

Avaliación						
	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Traballos de aula	Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas. Probas prácticas que poderán incluír actividades como a execución individual de pequenas pezas, deseño de actividades para a súa implementación na aula...	20	A1	B8	C53	D1
			A2	B11	C55	D2
						D5
						D7
						D9
						D12
						D13
						D16
						D18
Traballos e proxectos	Traballo e exposición en pequeno grupo dun traballo sobre os contidos da materia.	30	A2	B2	C53	D1
			A3	B3	C54	D2
			A4	B4	C55	D5
			A5		C56	D8
						D9
						D12
						D13
						D16
						D17
						D18
						D19
						D21

Probas de resposta curta	Preguntas de resposta curta nas que o alumnado deberá demostrar os coñecementos teóricos alcanzados sobre a linguaxe musical. Ditados rítmicos e melódicos.	20	A1	B8	C54 C56	D1 D7 D8 D14 D16 D18
Observación sistemática	Implicación activa na dinámica das clases (participación, actitude, traballo en equipo ...)	30	A2 A4	B3 B4 B8 B11	C54 C55 C56	D2 D7 D8 D9 D12 D13 D18

Outros comentarios sobre a Avaliación

Para superar a materia será necesario que os estudantes obteñan en todas e cada unha das partes avaliáveis, polo menos un 50% da súa cualificación total.

A nota final virá dada pola suma das puntuacións obtidas en cada unha das partes, sendo necesario superar cada unha delas ailladamente.

O alumnado que por diversos motivos non poida participar no desenvolvemento da materia en calidade de Asistente deberá porse en contacto coa profesora nos primeiros días de inicio da materia para informar desta situación.

De non ter superada a materia, as competencias non adquiridas serán avaliadas na convocatoria de xullo, gardándose a nota da parte superada.

As datas oficiais dos exames poden consultarse na web da facultade no espazo 'datas exames'

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Jos Wuytack, **Audición Musical Activa**, Asociación Wuytack,

Pilar Pascual Mejía, **Didáctica de la música**, Pearson,

Nuria Riu, **El lenguaje musical: propuestas didácticas para los tres ciclos de primaria**, Ceac,

Asociación de gaiteiros galegos, **Pelo gato 24**, Pai Música,

Bibliografía Complementaria

Recomendacións

Outros comentarios

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Lingua galega				
Materia	Lingua galega			
Código	O05G120V01404			
Titulación	Grao en Educación Primaria			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	2c
Lingua de impartición	Galego			
Departamento	Filoloxía galega e latina			
Coordinador/a	Iglesias Álvarez, Ana María			
Profesorado	Iglesias Álvarez, Ana María			
Correo-e	anaiglesias@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	O Grao en Educación Primaria esixe que o futuro docente posúa, ademais dunha ampla formación en aspectos psicopedagóxicos, un dominio cabal da ferramenta básica e imprescindible na comunicación: a lingua. Tal competencia é condición sine qua non para a transmisión de coñecementos e para formar os discentes dun xeito integral. Tres son as destrezas que os profesores deben perfeccionar nas aulas para alcanzar os obxectivos inherentes á aprendizaxe desta materia: a capacidade lectora (comprensión, ritmo, dicción), a expresión oral (corrección, claridade, fluidez) e a expresión escrita (corrección, cohesión, propiedade). O futuro mestre de Educación Primaria deberá, polo tanto, adquirir un nivel adecuado de lingua galega que lle permita o dominio das destrezas arriba sinaladas (lectura expresiva, expresión oral e expresión escrita) para levar a cabo unha tripla tarefa: utilizar a lingua galega como lingua normal no ensino, servir de modelo de corrección lingüística aos seus alumnos e detectar e corrixir os erros que estes poidan cometer na lingua oral e na escrita			

Competencias	
Código	
A1	Que os estudantes demostraren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B2	Deseñar, planificar e avaliar procesos de ensino e aprendizaxe, tanto individualmente como en colaboración con outros docentes e profesionais do centro
B4	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade e que atendan á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos que conformen os valores da formación cidadá
B5	Fomentar a convivencia na aula e fóra dela, resolver problemas de disciplina e contribuir á resolución pacífica de conflitos. Estimular e valorar o esforzo, a constancia e a disciplina persoal nos estudantes
B6	Coñecer a organización dos colexios de educación primaria e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento. Desempeñar as funcións de tutoría e de orientación cos estudantes e as súas familias, atendendo as singulares necesidades educativas dos estudantes. Asumir que o exercicio da función docente ha de ir perfeccionándose e adaptándose aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida
C43	Comprender os principios básicos das ciencias da linguaxe e a comunicación
C46	Falar, ler e escribir correcta e adecuadamente nas linguas oficiais da Comunidade Autónoma correspondente
C48	Fomentar a lectura e animar a escribir
C50	Afrontar situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multilingües
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D3	Comunicación oral e escrita na lingua materna
D4	Coñecemento de lingua estranxeira
D7	Resolución de problemas
D9	Traballo en equipo
D11	Traballo nun contexto internacional
D12	Habilidades nas relacións interpersoais

D13	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
D14	Razoamento crítico
D15	Compromiso ético
D17	Adaptación a novas situacións
D18	Creatividade

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Comprender os principios básicos das ciencias da linguaxe e a comunicación.			C43	D1 D3
Falar, ler e escribir correcta e axeitadamente en galego.			C46 C48 C50	D1 D2 D3 D12 D14 D17 D18
Coñecer e dominar técnicas de expresión oral e escrita para mellorar as competencias orais e escritas e, especialmente, para mellorar a redacción de textos académicos.	A1 A2 A3 A4	B2 B4 B5 B6	C46 C48	D1 D2 D3 D9 D14 D15 D17 D18
Coñecer a fonética e a ortografía da lingua galega.	A1 A3 A4 A5	B4	C46	D3
Coñecer a gramática da lingua galega.	A1 A2 A3 A4 A5		C46	D1 D3 D13
Coñecer os diferentes rexistros e usos da lingua.	A1 A2 A3		C46 C50	D3
Comprender as regras de formación de palabras polas que a lingua galega enriquece o seu vocabulario por vía interna.	A2 A3 A4 A5		C46	D1 D3 D7
Coñecer e utilizar adecuadamente un léxico suficiente para expresarse con precisión na exposición oral e na redacción de textos.	A1 A2 A3 A4 A5		C46	D3 D4 D7 D11 D12 D13

Contidos

Tema	
Fonética e ortografía	O uso das grafías e o sistema fonético galego. A acentuación gráfica. Palabras de ortografía dubidosa. Os signos de puntuación.
Gramática	Substantivo e adxectivo. Artigo. Pronome persoal. Demostrativo. Posesivo. Indefinidos e numerais. Relativos, interrogativos e exclamativos. O adverbio. O verbo. O infinitivo conxugado. As perífrases verbais. Os elementos de relación: preposicións e conxuncións. A sintaxe oracional. Concordancia nominal e correlación verbal. A construción da oración.

Palabras patrimoniais, semicultismos e cultismos.
 Grupos consonánticos.
 Sufijos e terminacións.
 Familias léxicas irregulares.
 Interferencias léxicas. Neoloxismos.
 A precisión léxica: selección do léxico, incorreccións comúns, tópicos e abusos.
 Procesos de formación de palabras e morfoloxía léxica.
 Derivación: prefixación e sufixación.
 Parasíntese.
 Composición.
 Outros procedementos.

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Resolución de problemas	15	15	30
Traballo tutelado	1	10	11
Presentacións/exposicións	0	10	10
Actividades introdutorias	6	0	6
Estudos/actividades previas	3	12	15
Lección maxistral	26	48	74
Resolución de problemas e/ou exercicios	1	0	1
Traballos e proxectos	1	0	1
Traballos e proxectos	1	0	1
Probos de resposta longa, de desenvolvemento	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Resolución de problemas	Nas clases prácticas corríxense os exercicios (iniciados na aula ou na casa tras o estudo da materia), e despois coméntanse as dúbidas que puidesen quedar. Cada novo exercicio recolle aspectos esenciais do tema recién tratado e aspectos varios dos temas anteriores para propiciar unha retroalimentación da aprendizaxe.
Traballo tutelado	Elaboración dun texto escrito seguindo unha destas modalidades: o enfoque creativo do narrador-autor ou o enfoque expositivo e crítico do xornalista-ensaísta. Trátase de aprender os procedementos específicos e os procedementos comúns de ambos os dous enfoques: como se elabora un texto, cales son as técnicas para citar apropiadamente, de que maneira se debe proceder á hora de transmitir unha información, cales son as pautas axeitadas para a presentación dun traballo escrito, en que consiste a corrección lingüística, a cohesión estrutural e o uso axeitado dos signos de puntuación.
Presentacións/exposicións	Exposición oral dun tema de libre elección durante un mínimo de dez minutos. O tema debe ter o s prace previo do profesor e ha de figurar na parte posterior da ficha.
Actividades introdutorias	Presentación do sistema de traballo que debe interiorizar cada alumno para conseguir uns bos resultados. Avaliación inicial mediante un modelo de exame semellante ao que o discente deberá afrontar para superar a materia. Explicación das modalidades básicas na elaboración dun texto escrito.
Estudos/actividades previas	Lectura individual de tres obras literarias, que o profesor indicará cando comece o curso.
Lección maxistral	Desenvolvemento do programa da materia, con especial atención á gramática do idioma.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Lección maxistral	Orientacións sobre os criterios para a elección do tema oral e daqueles aspectos que o alumno debe ter en conta: interese da proposta, exposición formal do tema, fluidez e corrección lingüística. Aclaracións relativas ao programa, a algún tema explicado na aula ou a calquera dúbida referida aos exercicios que contén a Guía de ortografía e morfosintaxe que se pon a disposición dos alumnos
Resolución de problemas	Orientacións sobre os criterios para a elección do tema oral e daqueles aspectos que o alumno debe ter en conta: interese da proposta, exposición formal do tema, fluidez e corrección lingüística. Aclaracións relativas ao programa, a algún tema explicado na aula ou a calquera dúbida referida aos exercicios que contén a Guía de ortografía e morfosintaxe que se pon a disposición dos alumnos

Traballo tutelado	Orientacións sobre os criterios para a elección do tema oral e daqueles aspectos que o alumno debe ter en conta: interese da proposta, exposición formal do tema, fluidez e corrección lingüística. Aclaracións relativas ao programa, a algún tema explicado na aula ou a calquera dúbida referida aos exercicios que contén a Guía de ortografía e morfosintaxe que se pon a disposición dos alumnos
-------------------	--

Avaliación						
	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Resolución de problemas e/ou exercicios	Exercicios relacionados co temario da materia.	20	A1 A2 A3 A4 A5	C43 C46	D1 D3 D7	
Traballos e proxectos	Elaboración dun traballo (texto escrito, estudo dialectolóxico ou análise de calquera aspecto relacionado co programa) e presentación oral.	20	A1 A2 A3 A4 A5	B2 C43 C46 C48	D1 D2 D3 D7 D9 D13 D14 D15 D18	

Outros comentarios sobre a Avaliación

Modelo A: O alumnado que asista regularmente á clase, para poder presentarse ao exame, terá que superar antes os

exercicios e o traballo. Para aprobar a materia hai que superar o traballo, os exercicios e o exame.

Mentres non se aprobe o exame non se sumarán as notas dos exercicios e o traballo.

Modelo B: O alumnado que non asista regularmente á clase, para poder presentarse ao exame terá que entregar dúas semanas antes da data oficial, e como requisito, os exercicios e un traballo. Estes traballos só contarán como requisito para poder presentarse ao exame.

Na segunda convocatoria aplicarase o mesmo sistema de avaliación.

Por se puidesen producirse cambios de última hora, no seguinte enlace pódese consultar día/hora/lugar do exame (apartado datas exames): <http://webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php>

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Feixóo Cid, X., **Gramática da lingua galega. Síntese práctica**, Vigo, Xerais, 2004,

Álvarez, R., Monteagudo, H. e Regueira, X. L., **Gramática galega**, Xerais, 1986

Álvarez, R. e Xove, X., **Gramática da lingua galega**, Galaxia, 2002

Freixeiro Mato, X. R., **Gramática da lingua galega. I, II**, A Nosa Terra, 2002-2006

Granxa González, X. A. e Méndez Álvarez, M. X., **Manual de lingua galega I e III**, Xerais, 2002

ILG/RAG, **Normas ortográficas e morfolóxicas do idioma galego**, ILG/RAG, 2004

Bibliografía Complementaria

Palacio Sánchez, X.A. e Xove, X., **Dicionario da lingua galega**, Vigo, Obradoiro-Santillana, 2005,

VV.AA., **Dicionario castelán-galego de usos, frases e sinónimos**, Vigo, Xerais, 2007,

Gutiérrez Izquierdo, Ramón, **Lingua Galega: Guía de ortografía e morfosintaxe**, Ed. do autor,

Beltrán Carballeira, R., **Manual práctico de galego**, A Coruña, Baía, 2006,

Recomendacións

Outros comentarios

Estratexias de aprendizaxe

Os estudantes que queiran superar a materia sen dificultades deben atender aos seguintes consellos:

* O rendemento depende do estudo continuado da materia. É case imposible asimilar toda a materia mediante o estudo intensivo ao final do curso académico.

* Os alumnos deben realizar individualmente os exercicios que propón o profesor, sen consultar cos compañeiros nin recorrer ao material de estudo. Os exercicios só serán eficaces se se realizan despois do estudo diario da materia impartida.

* É moi conveniente que as lecturas se fagan de forma reflexiva, reparando no uso da linguaxe. Deste xeito, pódese obter un coñecemento intuitivo da lingua, que ten gran rendemento á hora de fixar na mente as formas e as estruturas correctas dun idioma.

* Practicar a expresión oral resulta indispensable. Os galego-falantes deben evitar a enganosa suficiencia derivada da práctica oral do idioma, pois nun rexistro formal é indispensable unha fala depurada de dialectalismos, castelanismos e

vulgarismos. Na avaliación desta destreza conta tanto a fluidez como a corrección.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Matemáticas e a súa didáctica II**

Materia	Matemáticas e a súa didáctica II			
Código	005G120V01405			
Titulación	Grao en Educación Primaria			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	2c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Matemáticas			
Coordinador/a	Fernández Sobrino, Ramón Angel			
Profesorado	Fernández Sobrino, Ramón Angel			
Correo-e	ramonan@uvigo.es			
Web	http://webs.uvigo.es/educacion-ou/			
Descrición xeral	Con esta materia os alumnos adquiriran as competencias e coñecementos necesarios de matemáticas para o desenvolvemento da súa profesión.			

Competencias

Código	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Coñecer as áreas curriculares da Educación Primaria, a relación interdisciplinar entre elas, os criterios de avaliación e o corpo de coñecementos didácticos ao redor dos procedementos de ensino e aprendizaxe respectivos
B2	Diseñar, planificar e avaliar procesos de ensino e aprendizaxe, tanto individualmente como en colaboración con outros docentes e profesionais do centro
B3	Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e plurilingües. Fomentar a lectura e o comentario crítico de textos dos diversos dominios científicos e culturais contidos no currículo escolar
B4	Diseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade e que atendan á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos que conformen os valores da formación cidadá
B5	Fomentar a convivencia na aula e fóra dela, resolver problemas de disciplina e contribuir á resolución pacífica de conflitos. Estimular e valorar o esforzo, a constancia e a disciplina persoal nos estudantes
B7	Colaborar cos distintos sectores da comunidade educativa e do contorno social. Asumir a dimensión educadora da función docente e fomentar a educación democrática para unha cidadanía activa
B9	Valorar a responsabilidade individual e colectiva na consecución dun futuro sustentable
B10	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente. Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovelas entre os estudantes
B12	Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación primaria e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos
C38	Adquirir competencias matemáticas básicas (numéricas, cálculo, geométricas, representacións espaciais, estimación e medida, organización e interpretación da información, etc)
C39	Coñecer o currículo escolar de matemáticas
C40	Analizar, razoar e comunicar propostas matemáticas. Suscitar e resolver problemas vinculados coa vida cotiá
C41	Valorar a relación entre matemáticas e ciencias como un dos alicerces do pensamento científico
C42	Desenvolver e avaliar contidos do currículo mediante recursos didácticos apropiados e promover as competencias correspondentes nos estudantes
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D3	Comunicación oral e escrita na lingua materna
D6	Capacidade de xestión da información
D7	Resolución de problemas
D8	Toma de decisións

D9	Traballo en equipo
D12	Habilidades nas relacións interpersoais
D14	Razoamento crítico
D16	Aprendizaxe autónoma
D18	Creatividade
D21	Iniciativa e espírito emprendedor
D22	Motivación pola calidade

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Adquirir competencias matemáticas básicas	A1		C38	D1
	A2		C39	D2
	A3		C40	D3
	A4			D7
	A5			D8
				D14
Coñecer o currículo escolar de matemáticas. Coñecer erros e dificultades que se poden presentar no proceso de ensino-aprendizaxe das matemáticas	A2	B1	C39	D1
		B2	C41	D2
		B3	C42	D3
		B4		D6
		B10		D7
				D14
Analizar, razoar e comunicar propostas matemáticas. Desenvolver a autoconfianza no uso das matemáticas, estima e o gusto por esta materia	A3	B2	C40	D1
	A4	B3		D2
		B4		D3
		B5		D6
		B9		D7
		B10		D8
		B12		D9
				D12
				D14
				D18
				D22
Expor e resolver problemas vinculados coa vida cotiá. Saber traballar en equipo para deseñar e resolver problemas, reflexionar sobre a práctica docente e a formación permanente en matemáticas	A1	B3	C40	D1
	A2	B5	C41	D2
	A3	B7		D3
	A4	B12		D6
				D7
				D8
				D9
				D14
				D16
				D18
				D21
				D22
Valorar a relación entre matemáticas e ciencias como un dos pilares do coñecemento científico	A1	B3	C41	D1
	A3	B4		D3
	A5	B12		D6
				D8
				D9
				D14
				D16
				D18
				D21
				D22

Contidos

Tema	
1. Xeometría e medida: Elementos básicos.	*
2. Figuras xeométricas.	*
3. Relacións métricas.	*
4. Lonxitudes, áreas e volumes.	*
5. Xeometría con coordenadas.	*
6. Tratamento da información: Recollida e ordenación de datos.	*
7. Representacións gráficas.	*

8. Medidas de tendencia central e de dispersión. *

9. Probabilidade. *

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Resolución de problemas	19	34	53
Traballos de aula	7	12	19
Lección maxistral	25	50	75
Probas de tipo test	1	0	1
Resolución de problemas e/ou exercicios	1	0	1
Outras	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Resolución de problemas	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno debe desenvolver as solucións adecuadas ou correctas mediante a exercitación de rutinas, a aplicación de fórmulas ou algoritmos, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados. Adóitase utilizar como complemento da lección maxistral
Traballos de aula	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos no aula baixo as directrices e supervisión do profesor. Pode estar vinculado o seu desenvolvemento con actividades autónomas do estudante
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Lección maxistral	O alumnado terá unha atención personalizada tanto nas horas de clase como nas de tutoría.
Resolución de problemas	O alumnado terá unha atención personalizada tanto nas horas de clase como nas de tutoría.
Traballos de aula	O alumnado terá unha atención personalizada tanto nas horas de clase como nas de tutoría.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Probas de tipo test	Os alumnos deberán elixir a resposta correcta entre as 4 opcións que se lle presenten	30	A1 A2 A3 A5	B1 B4 B7 B9 B10 B12	C38 C39 C40 C41	D1 D2 D3 D6 D7 D12 D16 D18 D21 D22
Resolución de problemas e/ou exercicios	Os alumnos deberán desenvolver 1 pregunta teórica e resolver 2 problemas que se lle expoñan a modo de exame práctico	40	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B2 B3 B4 B9 B10 B12	C38 C39 C40 C41 C42	D3 D6 D7 D8 D9 D12 D14 D16 D18 D21 D22

Outras	Os alumnos deberán deseñar unha actividade tendo en conta unha ou varias competencias do decreto de currículo de matemáticas na educación primaria	30	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B2 B3 B4 B5 B7 B12	C40 C41 C42	D1 D2 D3 D6 D7 D8 D14 D16 D18 D21 D22
--------	--	----	----------------------------	---	-------------------	---

Outros comentarios sobre a Avaliación

Os alumnos non asistentes deberán realizar as mesmas probas.

Aqueles estudantes que non superen algunhas das probas obxecto de avaliación poderán recuperalas na convocatoria de Xullo.

As datas oficiais dos exames poden consultarse na web da facultade no espazo 'datas exames'

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Castro, E., **Didáctica de la Matemática en la Educación Primaria.**, Ed. Síntesis, 2001

Godino, J., Ruiz, F., **Geometría y su didáctica para maestros**, Proyecto Edumat- Maestros., 2002

Nortes Checa, A., **Matemáticas y su didáctica.**, TEMA, 1993

Bibliografía Complementaria

Alsina, C. Burgues, C. y Fortuny, J.M., **Invitación a la Didáctica de la Geometría**, Síntesis, 1987

Batanero, C., Godino, J. D. y Navarro Pelayo, V., **Razonamiento combinatorio**, Síntesis, 1994

Godino, J. D., Batanero, C. y Cañizares, M.J., **Azar y Probabilidad**, Síntesis, 1987

Nortes Checa, A., **Encuestas y precios**, Síntesis, 1987

Recomendacións

Outros comentarios

Recoméndase a asistencia continuada tanto as clases teóricas como as clases prácticas